

BM SÜRDÜRÜLEBİLİR KALKINMA AMAÇLARI AÇISINDAN İNSANİ GELİŞME ENDEKSİ-İLÇELER MODELİNİN DEĞERLENDİRİLMESİ

için hazırlanmıştır.

İçindekiler

KÜNYE.....	3
KISALTMALAR	4
ŞEKİL LİSTESİ	5
TABLO LİSTESİ	5
SUNUŞ: GENEL DEĞERLENDİRME VE SONRAKİ AŞAMA	6
1. SÜRDÜRÜLEBİLİR KALKINMA AMAÇLARI.....	12
1.1 Amaçlar.....	14
1.2 Yerel Yönetimler Açısından Sürdürülebilir Kalkınma Amaçları.....	17
2. İNSANİ GELİŞME ENDEKSİ – İLÇELER (İGE-İ) MODELİ	26
2.1 Endeks Kapsamı.....	27
2.2 Araştırma Yöntemi	27
2.3 Gösterge Seti	28
2.4. İGE-İ Modelinin Geliştirilme ve Sürdürülebilir Kalkınma Amaçlarıyla Uyumlaştırma Süreci	31
3. SÜRDÜRÜLEBİLİR KALKINMA AMAÇLARIYLA İGE-İ MODELİNİN KARŞILAŞTIRILMASI	32
3.1. İGE- İ ve Sürdürülebilir Kalkınma Amaçları Arasındaki İlişki.....	35
3.2. İGE Modeli ve Sürdürülebilir Kalkınma Göstergeleri Arasındaki İlişki	37
3.3. İGE Modeli ve Sürdürülebilir Kalkınma Hedefleri Arasındaki İlişki	40
EK 1: SÜRDÜRÜLEBİLİR KALKINMA GÖSTERGELERİ – İGE MODELİ KARŞILAŞTIRMASI.....	43

**BM SÜRDÜRÜLEBİLİR KALKINMA AMAÇLARI AÇISINDAN
İNSANİ GELİŞME ENDEKSİ-İLÇELER MODELİNİN DEĞERLENDİRİLMESİ
RAPORU**

Proje Sponsoru
Vural ÇAKIR

Proje Koordinasyon
Başak TÜZÜN

Akademik Koordinasyon
Prof. Dr. Murat ŞEKER

Veri Mühendisi:
Genk OZAN

İstanbul, 2019

KISALTMALAR

AÇSHB	Aile, Çalışma ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı
AFAD	Afet ve Acil Durumu Yönetimi Başkanlığı
AKOM	Afet Koordinasyon Merkezi
BDDK	Bankacılık Düzenleme ve Denetleme Kurumu
BM	Birleşmiş Milletler
BMDHS	Birleşmiş Milletler Deniz Hukuku Sözleşmesi
BMİDÇS	Birleşmiş Milletler İklim Değişikliği Çerçeve Sözleşmesi
BTK	Bilgi Teknolojileri ve İletişim Kurumu
CPI	Tüketici Fiyat Endeksi
DTÖ	Dünya Ticaret Örgütü
EAGÜ	En Az Gelişmiş Ülkeler
FIES	Gıda Güvensizliği Deneyim Ölçeği
GAZBİR	Türkiye Doğalgaz Dağıtıcıları Birliği
GSYH	Gayri Safi Yurtiçi Hasıla
ILO	Uluslararası Çalışma Örgütü
ICLEI	Uluslararası Sürdürülebilir Kentler Birliği
İGE	İnsani Gelişme Endeksi
İGE-I	İnsani Gelişme Endeksi-İlçeler
İGE-B	İnsani Gelişme Endeksi-Büyükşehirler
İSKİ	İstanbul Su ve Kanalizasyon İdaresi
İŞKUR	Türkiye İş Kurumu
KOSGEB	Küçük ve Orta Ölçekli İşletmeleri Geliştirme ve Destekleme İdaresi Başkanlığı
MEB	Milli Eğitim Bakanlığı
RKY	Resmi Kalkınma Yardımı
SCP	Sürdürülebilir Tüketim ve Üretim
SDG	Sürdürülebilir Kalkınma Amaçları
SGK	Sosyal Güvenlik Kurumu
SKA	Sürdürülebilir Kalkınma Amaçları
STK	Sivil Toplum Kuruluşu
TBMM	Türkiye Büyük Millet Meclisi
TEİAŞ	Türkiye Elektrik İletim AŞ
TİM	Türkiye İhracatçıları Meclisi
TÜBİTAK	Türkiye Bilimsel ve Teknolojik Araştırma Kurumu
TÜİK	Türkiye İstatistik Kurumu
UCLG-MEWA	Birleşmiş Kentler ve Yerel Yönetimler Ortadoğu ve Batı Asya Bölge Teşkilatı
UKOME	Ulaşım Koordinasyon Müdürlüğü
UN	Birleşmiş Milletler
UNDP	Birleşmiş Milletler Kalkınma Programı
YSK	Yüksek Seçim Kurulu

ŞEKİL LİSTESİ

- Şekil 1 İGE-İ Modeli Endeks Hesaplama Yöntemi
- Şekil 2 İGE-İ Endeksleri
- Şekil 3 SKA ve İGE-İ Modelinin Karşılaştırılması-1
- Şekil 4 SKA ve İGE-İ Modelinin Karşılaştırılması-2
- Şekil 5 İGE-İ ve SKA İlişkisi
- Şekil 6 SKA Göstergeleri ile İGE Modeli Eşleştirme Oranı
- Şekil 7 SKA Hedefleri ile İGE Modeli Eşleştirme Oranı
- Şekil 8 İGE – SKA Uyumu Büyükşehir Düzeyi-İlçe Düzeyi

TABLO LİSTESİ

- Tablo 1 İGE-İ Göstergeleri
- Tablo 2 Türkiye İçin Geçersiz Olan SKA Hedefleri
- Tablo 3 SKA ve İGE-İ Eşleştirme Matrisi
- Tablo 4 Sürdürülebilir Kalkınma Hedef ve Gösterge Dağılımı
- Tablo 5 İnsani Gelişme Endeksi Modelinin Sürdürülebilir Kalkınma Göstergelerini Kapsama Düzeyi
- Tablo 6 İnsani Gelişme Endeksi Modelinin Sürdürülebilir Kalkınma Hedeflerini Kapsama Düzeyi

SUNUŞ: SÜRDÜRÜLEBİLİR KALKINMA AMAÇLARI VE İGE-İ MODELİ İLİŞKİSİ

I. İGE-İ'nin Yapılandırılması

İNGEV İnsani Gelişme Endeksi İlçeler (İGE-İ) çalışmamızı Birleşmiş Milletler Kalkınma Programı'nın İnsani Gelişme raporlarından esinlenerek başlattık, özellikle şu konulara dikkat ederek yapılandırdık:

i. İnsani gelişme kavramının geniş yorumuna dayanan bir gösterge seti ve ölçüm sisteminin geliştirilmesi

BM Kalkınma Programı (UNDP) İnsani Gelişme Endeksi gelir, eğitim ve sağlıktan oluşan üç ana hatta ilerliyor. Bu üç ana hattı ölçmeye yarayan ve ülke seviyesinde bulunabilir olan göstergeleri kullanarak endeksleri oluşturuyor. Aynı zamanda, karşılaştırılabilir nitelikte ülke istatistikleri bulmak görüldüğünden de daha zor. Rapor, o yüzden sınırlı sayıda değişkenle hareket etmek durumunda. Öyle ki, 2019 İnsani Gelişme Raporunda 88 ülkeden gelen verinin kalitesi ile ilgili sorun notu düşülmüş; ancak bizim ilçe düzeyindeki çalışmamızın işlevsel olabilmesi de daha geniş bir gösterge seti oluşturabilmesine bağlı. Kuruluş aşamasında insani gelişme bileşenlerini ilçe düzeyinde yansıtabilecek bir gösterge seti oluşturmak en fazla odaklandığımız alan oldu.

ii. Ölçüm sisteminin yerel yönetim hayatında uygulanabilir bir somutluk taşıması

Veri, aksiyonla ilişkilendirilebildiği ölçüde güçlü bir anlam ifade edebilir. İGE-İ üzerinde çalışırken kullanacağımız göstergelerin yerel yönetimlerin aksiyon alanlarıyla ilişkilendirilebilmesi de bir diğer temel hareket noktamızdı. Ülkemizin idari yapılanması gereği bazı insani gelişme değişkenleri büyük ölçüde merkezi yönetimin yetki alanında. Sağlık, eğitim gibi alanlarda belediye etkisi sınırlı. Buna karşılık bazı insani gelişme bileşenleri ise daha çok yerel yönetimlerin inisiyatiflerine bağlı. Sosyal kapsamayı, sosyal yaşamı, yönetişimi ilgilendiren alanlarda yerel yönetimler daha etkin bir rol oynayabiliyorlar. İlk grubu kapsarken, bununla ilgili göstergeleri özellikle yerel yönetimin de etkisinin olabileceği alanlardan seçmeye özen gösterdik. Yerel etkinin yüksek olduğu bileşenlerin güçlü temsil edilmesini ise öncelikle hedefledik.

iii. Gösterge setinin nesnel, standardize edilebilir verilerden oluşturulması ve “gizli vatandaş” çalışması

Türkiye İstatistik Kurumu (TÜİK) tarafından üretilen veriler, yerel yönetimlerin yasa gereği yayınlamak zorunda olduğu faaliyet raporları ve yine merkezi hükümet birimlerinin kendi görev alanlarında yayınladığı istatistiki verileri esas alarak İGE-İ'de kullanılan gösterge setlerini oluşturduk; ancak bütün bu verilere nihai faydalanıcı olan vatandaşın değerlendirmesini de eklemek gerekiyordu. Belediyelerin yaptıkları memnuniyet araştırmalarını objektif ve karşılaştırılabilir standartta bulmadığımız için kullanmadık. Sonuçta, İGE-İ ölçüm sistemi içine “gizli vatandaş” çalışmasını (gizli müşteri çalışmalarından uyarlayarak) ilave ettik. Geliştirilen 18 senaryo uyarınca yerel yönetimlere vatandaş başvuruları yaptık; cevap hızı ve cevap kalitesini ölçeklendirerek sisteme ekledik.

iv. Sürdürülebilir Kalkınma Amaçlarını (SKA) yerel düzeyde ölçme perspektifi taşıması

Birleşmiş Milletler, Sürdürülebilir Kalkınma Amaçlarının belirlenmesiyle birlikte amaçların hedeflere bağlanması ve hedeflerin de göstergelerle ölçülebilmesine yönelik yoğun bir çalışma başlattı. Bu çalışmalarla 17 Amaç, 169 Hedef ve 232 (tekrar etmeyen) Göstergeden oluşan bir bütünlüğe ulaşıldı. Göstergelerin bazıları üzerinde tartışmalar devam etse bile, çeşitli kuruluşlar bu göstergeleri kullanarak SKA'ları ölçmek üzerine de çalışmaya başladılar. İGE-İ sürecinde öngördüğümüz konulardan birisi de ölçüm sistemimizin Sürdürülebilir Kalkınma Hedeflerine referans verebilecek perspektif taşımasıydı. Aslında, bu UNDP İnsani Gelişme Raporlarının gelişiminde de bulunan bir özellik. Nitekim 2019 Raporunda kullanılan istatistiklerin ilgili olanlarında SKA ilişkisi belirtiliyor.

Ancak burada Hedef ve Göstergelerin ulusal ve yerel düzeydeki geçerliliklerini de göz önünde bulundurmak gerekiyor. Örneğin 80 Göstergenin geçerliliği genelde tartışma konusu olmaktadır. Kalkınma Bakanlığının Sürdürülebilir Kalkınma Hedefleri kapsamında Türkiye'nin Mevcut Durum Analiz Raporunda, 14 Hedefin (alt) Türkiye için geçerli olmadığı değerlendirilmiştir. Yine dönemsel güncelleştirmeler de önem taşımaktadır. Örneğin Bakanlığın raporunda günlük 1,25 dolar olarak belirlenmiş aşırı yoksulluk sınırı Türkiye için çoktan aşıldığı haklı olarak belirtilmektedir. Genellikle az gelişmiş ülkelere göre oluşturulan bu tür asgari standartların 2030'a kadar dönemsel güncellemeleri gerekmektedir.

Daha önemli bir konu da Gösterge setlerinin hazırlanışında ulusal istatistik veri yapılarının esas alınmasıdır. Ulusal düzeyde bulunan birçok veri ilçe düzeyinde mevcut değil. Tıpkı insani gelişme alanında olduğu gibi Sürdürülebilir Kalkınma Hedefleri için de ilçe düzeyinde göstergelerin uyarlanmasına ve zenginleşmesine ihtiyaç var.

II. SKA'ların Yerel Ölçümü ve Uygunluğu

i. Yerel Ölçümün önemi

Sürdürülebilir Kalkınma Amaç ve Hedeflerinin arka plan varsayımları kaçınılmaz olarak şehirleri esas alıyor. Gücün ve yetkinin yerelleşmesine yönelik bir yerelleşme trendi var. Dünya nüfusu gittikçe kentsel alanlarda yoğunlaşıyor. 2030 yılında kent nüfusunun yüzde 60'a ve 2050'de yüzde 68'e ulaşacağı tahmin ediliyor. İdari tanımlamaların değişmesi nedeni ile tartışmalı olsa da Türkiye'de kentte yaşayan nüfus oranı yüzde 75 düzeyinde. Bütün bu makro eğilimler Sürdürülebilir Kalkınma Hedeflerinin kent düzeyinde izlenebilir olmasının önemini gösteriyor.

Burada kent tanımı genellikle megakent veya büyükşehir şeklinde anlaşılmaya müsait; ancak hem Türkiye'nin ve hem de diğer bütün ülkelerin idari yapılanması içinde daha küçük kentsel idari birimler (Türkiye'de ilçeler) günlük hayatta, vatandaş ilişkisi ve hizmetleri açısından asıl sıcak noktaları oluşturuyor. Gerek hedeflerin ve gerekse de gösterge setlerinin oluşumunda büyükşehirler veya megakentler kadar, hatta daha fazla bu "eli sıcak" birimler de dikkate

alınabilmelidir. Bununla ilgili başlıca sorun da ulusal istatistik programlarında ilçe bazında verilere çok kısıtlı yer verilmiş olmasıdır.

Sürdürülebilir Kalkınma Hedeflerinin kent düzeyinde geçerliliği konusunda en yönlendirici çalışma olarak UCLG (United Cities and Local Governments) tarafından hazırlanıp UCLG- MEWA (Middle East and West Asia Section) tarafından da Türkçeleştirilen “Sürdürülebilir Kalkınma Hedefleri,Yerel Yönetimler Tarafından Bilinmesi Gerekenler “ çalışması sayılabilir. Çalışma 169 hedeften 92’sinin yerel yönetimleri ilgilendirdiği değerlendirmesini yapmaktadır. UN Habitat tarafından yapılan çalışmada ise göstergelerin yüzde 23’ünün kent düzeyinde geçerliliği olduğu sonucuna varılmaktadır. Özellikle göstergelerin megakent, büyükşehir ve ilçeler bazında sürekli değerlendirilerek yeni çalışmalarla zenginleştirilmesi ve uyarlanması önem taşımaktadır.

Sürdürülebilir Kalkınma Hedeflerine ulaşılabilmesi için yerel ve merkezi yönetimler arasındaki iş birliği zorunludur. Avrupa Komisyonu Alt Çalışma Grubu bu tür bir koordinasyon olmadan hedeflerin yüzde 65’ine ulaşamayacağı değerlendirmesi yapmıştır (Subgroup on "Delivering SDGs at Local and Regional Level" Recommendations, 2018). Burada da veri kaynaklarının sadece merkezi düzeyde değil, kentsel düzeyde geliştirilmesinin önemi tekrarlanmaktadır.

ii. Çalışmalardan örnekler

Çok sayıda olmasa bile yerel düzeyde SKA ve Hedeflerle bağlantılı ölçme çalışmaları yapılmıştır. Bu çalışmaların bir bölümü “Urban SDG” (kent SKA’sı) diye de isimlendirilen 11 nolu SKA’nın ölçümüne yoğunlaşırken bir bölümü de 17 Amaç ve ilgili hedeflerin yerel düzeyde ölçülebilirliğine odaklanmıştır.

Buradaki yerel tanımı, zaman zaman hatırlattığımız gibi şehirleri tanımlamakta, daha küçük idari birimler genellikle kapsam dışında kalmaktadır. Çalışmalardan bazıları doğrudan SKA’ları ölçmeyi hedeflemese de bu şekilde de değerlendirilebilir niteliktedir.

UN Habitat’ın özellikle 11 nolu Amaç ve bazı seçilmiş SKA’ların ölçümü üzerinde yoğunlaşan “City Prosperity Index (CPI)” çalışması dikkat çekmektedir. UNDP Brezilya yönetiminde yapılan “Subnational Human Development Index” ve buna paralel yürüyen “Atlas Of Human Development” tıpkı İGE-İ gibi insani gelişmeyi ölçerken Sürdürülebilir Kalkınma Amaçları içinde değerlendirilme potansiyeline sahip bir başka önemli çalışmadır. Çalışmada 54 belediye 67 gösterge üzerinden insani gelişme perspektifi ile endekslenmektedir.

Romanya’da yakın geçmişte yapılan bir çalışmada (Measuring Sustainable Development Goals at a Local Level) 17 Amaç için 38 Göstergeden oluşan bir veri ilişkisi kurmuştur. Kanada’da 27 belediyeyi 33 Gösterge ile değerlendiren “Community Sustainability Index’, Portekiz’de yine seçilmiş bir coğrafi bölgedeki belediyeleri 20 Gösterge üzerinden değerlendirip ulusal ve yerel kalkınma göstergeleri arasındaki ilişkiyi kurmayı amaçlayan çalışma da örnekler arasında sayılabilir. Bertelsmann Stiftung şirketinin “SDG Index and Dashboard Report for European Cities” raporunda AB üyesi ülkelerdeki, 45 önemli şehir için bir endeks çalışması bulunmaktadır.

iii. 2020 yılı Gelişmeleri; İGE-İ ve Büyükşehirlerin Kapsanması

İGE-İ Raporunun gelişimi daima gözden geçirdiğimiz bir alandı. 2020 yılında büyükşehirlerin de kapsanması ve ayrı olarak İnsani Gelişme Endeksi-Büyükşehirler (İGE-B) raporunun yayınlanmasını öngörerek süreci başlattık. Her iki çalışma kapsanmasının tartışılması ve bu kapsamın SKA ile ilişkilendirilmesine düzenlediğimiz Çalıştay ciddi bir katkı sağladı. 19 Kasım 2019'da Marmara Belediyeler Birliğinde gerçekleşen Çalıştay, ilgili kamu kuruluşları, büyükşehir ve ilçe belediyelerinden temsilciler, akademisyenler, STK'lar ve uzman BM kuruluş temsilcilerini bir araya getirdi. Çalıştay raporu üzerinde değerlendirmelere devam ediyoruz; ancak özellikle alt endeksler açısından şu müşterek noktalar belirginleşiyor.

- Toplumsal cinsiyet alt endeksinin eklenmesi
- Çevre ve ulaşım alt endekslerinin birbirinden ayrılması

İnsani Gelişme Endekslerinin gelişimi veri kaynaklarının gelişimi ile yakından ilgili. Bu açıdan değerlendirildiğinde ise Çalıştay birçok yararlı yol gösterdi. Bunlar arasında şunları hemen not edebiliriz:

- TÜİK ile daha yakından iş birliği yapılabilmesi ve belirlenmiş alanlarda yerel bazda verilere erişim sağlanması
- Büyük veri gibi yeni kaynaklardan yararlanma
- Çevre ve Şehircilik Bakanlığı, Sağlık Bakanlığı, İçişleri Bakanlığı, Milli Eğitim Bakanlığı gibi merkezi kuruluşlardaki ilçe ve il verilerine erişim için daha yakın iş birliği olanaklarının araştırılması
- Araştırma şirketleri ve veri üreten (emlak, insan kaynakları gibi) şirketlerle iş birliği

Veri zenginliği açısından ilçeler ve büyükşehirler arasında ciddi bir farklılık var. Büyükşehirler veri kaynakları açısından ilçelere göre daha zengin erişilebilir kaynaklara sahipler. İGE-B'de bu nedenle daha geniş bir veri tabanı ile çalışabileceğiz. Bu genişleme İnsani Gelişme Endekslerinin, SKA'ların yerel düzeyde ölçülebilmesi doğrultusunda değerlendirilmesini de mümkün kılacaktır.

iv. Mevcut ve zenginleştirilmiş İnsani gelişme Endekslerinin SKA ölçme kapasitesi

Yayınlanmış İGE-İ raporlarındaki bileşenler (alt endeksler), SKA'ların tamamı ile ilişkilidir. Üst seviye uyumu beklendiği gibi tamdır.

Bu raporumuzda Sürdürülebilir Kalkınma Göstergeleri, İGE değişkenleri ve Çalıştayda da ifadesini bulan ek potansiyel göstergeler bir arada analiz ediliyor.

2020'de kapsanabilecek potansiyel göstergelerle birlikte 92 yerel hedeften 67'sini (yüzde 73) büyükşehirler düzeyinde yansıtabilme imkanı oluyor. Benzer şekilde ilçeler bazında ise bu 92 yerel hedefin 33'ü (yüzde 36) yansıtılabiliyor.

Veri potansiyeli göstergeler bazında değerlendirildiğinde 142 yerel göstergenin büyükşehirler bazında 91'ine (yüzde 64) uyum sağlanabileceği sonucuna ulaşıyor. Aynı şekilde bu 142 göstergenin 46'sı (yüzde 32) ilçeler bazında temsil edilebilir nitelikte.

Sık sık tekrarladığımız bir genel doğru vardır. Bulabildiğiniz veriler günlük hayat açısından faydasız çıkar, faydalı olabilecek veriler ise bulunamaz. Verinin büyük "silolar" halinde tutulması da değişmesi gereken bir istatistiki gelenektir.

Öte yandan, çok sayıda hedef ve çok sayıda gösterge yerel yönetim ihtiyaçlarına dokunmayan teorik egzersizler olarak kalma riski taşımaktadır. Sonuçta yerel yönetimler karmaşık veri setlerine göre organize olma ve bunları gündelik hayata transfer etme imkanına genellikle sahip değildirler.

Yerel düzeyde Sürdürülebilir Kalkınma Hedeflerinin ölçülebilirliği konusunda çalışanlar bu "sadeleşme" ihtiyacı üzerinde ısrarla durmaktadırlar. (Ölçüme yaklaşım konusunda genel bir çerçeve için; ICLEI, Briefing Sheet, Measuring, Monitoring and Evaluating SDG's, 2015)

Büyükşehirler ve özellikle de ilçeler için daha sadeleşmiş, daha yerelleşmiş ve daha erişilebilir göstergeler geliştirmek de ilgili tarafların önündeki sürekli hedefler arasındadır.

v. Sonraki Aşama; 2020 raporlarında Sürdürülebilir Kalkınma Amaç ve Hedefleri Özel Bölümü

Yaptığımız analizler sonucunda İGE-İ ve İGE-B raporlarında kullanılabilecek göstergelerin Sürdürülebilir Kalkınma Amaç ve Hedeflerini anlamlı ölçüde yansıtabileceği sonucunu vermektedir.

Hiç kuşkusuz veri kalitesi ve veri sürekliliği her zaman dikkate alınması gereken bir risk faktörüdür. Bununla birlikte önümüzdeki hazırlık sürecinde yoğunlaşacak olan ampirik çalışmalarımızda büyük oynamalar olmayacağını öngörmekteyiz.

Yerelleşme ve göstergelerde sadeleşme, buna bağlı istatistik analizleri (özellikle korelasyonlar) gündemimizde bulunmaya devam edecektir.

Bu çerçeve içinde 2020 İnsani Gelişme Raporlarında Sürdürülebilir Kalkınma Amaç ve Hedefleri Özel bölümünün eklenmesini öngörmekteyiz. Veri hazırlıkları başlayan 2020 Rapor çalışmaları özellikle yılın ikinci çeyreğinde yoğunlaşacaktır. Taslak planlamaya göre de Eylül ayında lansmanları yapılacaktır.

1. SÜRDÜRÜLEBİLİR KALKINMA AMAÇLARI

Sürdürülebilir kalkınma kavramı ilk kez 1987 yılında Dünya Çevre ve Kalkınma Komisyonu tarafından hazırlanan Brundtland Raporu'nda "bugünün ihtiyaçlarını, gelecek nesillerin ihtiyaçlarını karşılama yeteneğinden vazgeçmeden karşılayan kalkınma" olarak tanımlanmıştır (UN, 1987).

1992 Rio Yeryüzü Zirvesi'nde ise sürdürülebilir kalkınma amacı 21. yüzyılda insanlığın temel hedefi olarak belirlenmiş ve bu bağlamda ortaya konulan ilke ve eylem planını içeren Gündem 21 yine aynı zirvede Birleşmiş Milletler üyesi ülkelerce kabul edilmiştir. Sürdürülebilir kalkınma için yeni bir küresel ortaklığın başlangıcı olarak kabul edilen Gündem 21; sosyal ve ekonomik boyutlar, kalkınma için kaynakların korunması ve yönetimi, temel grupların rollerinin geliştirilmesi ve uygulama araçları olmak üzere dört kısım ve 40 alt bölüm olarak kurgulanmıştır (UN, 1992).

2000 yılında kabul edilen Birleşmiş Milletler Binyıl Kalkınma Hedefleri'nde ise sürdürülebilir kalkınma hedeflerinin ulusal ve uluslararası politikalarla uyumlulaştırılmasının altı çizilmiştir. Binyıl Kalkınma Hedefleri 8 tema olarak belirlenmiştir (UN, 2000):

- Aşırı yoksulluk ve açlığın ortadan kaldırılması
- Evrensel ilköğretimin gerçekleştirilmesi
- Kadın-erkek eşitliğinin sağlanması ve kadınların konumunun güçlendirilmesi
- Çocuk ölümlerinin azaltılması
- Anne sağlığının iyileştirilmesi
- HIV/AIDS, sıtma ve öteki hastalıklarla mücadele edilmesi
- Çevresel sürdürülebilirliğin sağlanması
- Kalkınma için küresel bir ortaklık geliştirilmesi

2002 yılında Johannesburg'da düzenlenen Dünya Sürdürülebilir Kalkınma Zirvesi'nde Sürdürülebilir Kalkınma ve Uygulama Planının kabul edilmesiyle birlikte binyıl hedeflerine ilişkin çok taraflı ortaklıklar gerçekleşmiş oldu. 2012 yılında Rio de Janeiro'da BM Sürdürülebilir Kalkınma Konferansı (Rio+20)'nda kabul edilen "İstedğimiz Gelecek" isimli sonuç bildirisi sürdürülebilir kalkınma için bir yol haritası olarak benimsendi (UN, 2012).

Binyıl Kalkınma Hedeflerinin devamında 2015 yılında New York'ta yapılan toplantıda "Gündem 2030: BM Sürdürülebilir Kalkınma Amaçları (SKA)" belirlenmiştir. Böylece sürdürülebilir kalkınma için 17 Amaç ve 169 Hedef üzerinde 150'den fazla ülkenin katılımıyla mutabık kalınmıştır.

Bu amaçlar şu şekilde sıralanmaktadır (UN, 2015):

SKA 1	Her tür yoksulluğu, nerede olursa olsun sona erdirmek
SKA 2	Açlığı bitirmek, gıda güvenliğini sağlamak, beslenme imkânlarını geliştirmek ve sürdürülebilir tarımı desteklemek
SKA 3	İnsanların sağlıklı bir yaşam sürmelerini ve herkesin her yaşta refahını sağlamak
SKA 4	Herkesi kapsayan ve herkese eşit derecede kaliteli eğitim sağlamak ve herkese yaşam boyu eğitim imkânı tanımak
SKA 5	Toplumsal cinsiyet eşitliğini sağlamak ve kadınların ve kız çocuklarının toplumsal konumlarını güçlendirmek
SKA 6	Herkes için temiz suya ve sağlığa uygun yaşam koşullarına sürdürülebilir erişimin sağlanması
SKA 7	Herkes için erişilebilir, güvenilir, sürdürülebilir ve modern enerji sağlamak
SKA 8	Sürdürülebilir ve kapsayıcı ekonomik kalkınmayı sağlamak, tam ve üretici istihdamı ve insan onuruna yakışır işleri sağlamak
SKA 9	Dayanıklı altyapı inşa etmek, sürdürülebilir ve kapsayıcı sanayileşmeyi ve yeni buluşları teşvik etmek
SKA 10	Ülkelerin içinde ve aralarındaki eşitsizlikleri azaltmak
SKA 11	Kentleri ve insan yerleşim yerlerini herkesi kucaklayan, güvenli, güçlü ve sürdürülebilir kılmak
SKA 12	Sürdürülebilir tüketimi ve üretimi sağlamak
SKA 13	İklim değişikliği ve etkileri ile mücadele için acil olarak adım atmak
SKA 14	Okyanusları, denizleri ve deniz kaynaklarını sürdürülebilir kalkınma için korumak ve sürdürülebilir şekilde kullanmak
SKA 15	Karasal ekosistemleri korumak, restore etmek ve sürdürülebilir kullanımını sağlamak, ormanların sürdürülebilir kullanımını sağlamak, çölleşme ile mücadele etmek, toprakların verimlilik kaybını durdurmak ve geriye çevirmek ve biyoçeşitlilik kaybını durdurmak
SKA 16	Sürdürülebilir kalkınma için barışçıl ve herkesi kucaklayan toplumları teşvik etmek, herkesin adalete erişimini sağlamak, her seviyede etkin, hesap verebilir ve kucaklayıcı kurumlar inşa etmek
SKA 17	Sürdürülebilir kalkınma için küresel ortaklığın uygulama araçlarını güçlendirmek ve küresel ortaklığı yeniden canlandırmak

1.1 Amaçlar

Amaç 1: Her tür yoksulluğu, nerede olursa olsun sona erdirmek

Gelir eşitsizliği gibi konuları da içeren yoksulluk gerek küresel gerek bölgesel gerekse ülkenin kendi çerçevesinde yaşansın insanların psikolojik, fizyolojik ve sosyolojik açıdan tamamlanamaması ve dışlanmasıyla sonuçlanmaktadır. Bu hedef doğrultusunda yoksulluğun azaltılması, sosyal kapsayıcılık meselelerinin gerçekleştirilmesi ile mümkün olabilmektedir.

Amaç 2: Açlığı bitirmek, gıda güvenliğini sağlamak, beslenme imkânlarını geliştirmek ve sürdürülebilir tarımı desteklemek

Tarım ülkelerinin gelişmeler sonucu sanayiye yönelmeleri nedeniyle tarımsal üretimde azalma meydana gelmektedir. Bu açıdan bakıldığında tarımda istihdamın da azaldığı görülmektedir. Tarımsal üretimin ve istihdamın artırılması ile birlikte talebi karşılayabilme fırsatı da yaratılabilmektedir. Tarımda gelişmeler gıda güvenliğini sağlamak açısından büyük önem taşımaktadır.

Amaç 3: İnsanların sağlıklı bir yaşam sürmelerini ve herkesin her yaşta refahını sağlamak

Bireylerin her yaşına uygun bir sağlık politikası uygulamak hem refah hem de memnuniyeti sağlamak açısından önem arz etmektedir. Bu nedenle sağlık hizmetlerinde iyileşmeler sağlanmalı bu yönde ilerlenmelidir. Ortalama yaşam süresinin artması sonucu yetişkin ve yaşlı sağlık hizmetleri koordine edilmelidir.

Amaç 4: Herkesi kapsayan ve herkese eşit derecede kaliteli eğitim sağlamak ve herkese yaşam boyu eğitim imkânı tanımak

Eğitim açısından gelişmelerin sağlanması ile bireylerin istihdam ve gelir açısından iyileşmesi sağlanacağı için eğitim, yaşam boyu süren bir faaliyet olarak karşımıza çıkmaktadır. Eğitimde yapılan iyileşmelerin hayatın tüm aşamalarında etkili olabilmesi yapısal reformların içindeki konumunu da açıkça belli etmektedir.

Amaç 5: Toplumsal cinsiyet eşitliğini sağlamak ve kadınların ve kız çocuklarının toplumsal konumlarını güçlendirmek

Kadınlara yönelik her türlü ayrımcılığın ortadan kaldırılması, kadınlara yönelik şiddetin ve istismarın önlenmesi, kadınların sosyal, siyasi ve ekonomik yaşama katılımını güçleştiren unsurların ortadan kaldırılması, cinsel sağlık ve üreme sağlığı haklarına erişim cinsiyet eşitliğinin sağlanması için önemlidir. Ayrımcılığın çoğunlukla gelişmemiş ya da gelişmekte olan ülkeleri ifade etmesi sonucu olarak ayrımcılığın engellenmesi de bir o kadar gelişmişlik göstergesi olarak görülmektedir..

Amaç 6: Herkes için temiz suya ve sağlığa uygun yaşam koşullarına sürdürülebilir erişimin sağlanması

Küresel ısınmanın giderek artması tehlikesi, temiz suya erişimi de engellemektedir. Bu nedenle temiz suya erişim konusunda sıkıntılar yaşanabilmektedir. Temiz suya erişim

sıkıntısı insanın sağlık sorunu olarak neticelenebilmektedir. Temiz su sağlama sağlık açısından doğabilecek sorunları engelleme yönünde de bir adım olarak karşımıza çıkmaktadır.

Amaç 7: Herkes için erişilebilir, güvenilir, sürdürülebilir ve modern enerji sağlamak

Enerji kaynaklarının kullanımı ve tasarrufu önemli bir konu olmakla birlikte, ekonomiden çevreye birçok konuyu kapsamaktadır. Enerji çevre dostu, ekonomi dostu olmalı ve modern enerji kapsamında gelişmeler sağlanmalıdır.

Amaç 8: Sürdürülebilir ve kapsayıcı ekonomik kalkınmayı sağlamak, tam ve üretici istihdamı ve insan onuruna yakışır işleri sağlamak

İnsanların eğitim düzeyine göre meslek edinebilmesi refah seviyesini ve yaşam kalitesinde düşüşlere neden olmaktadır. Bu nedenle sürdürülebilir ve kapsayıcı ekonomi politikaları uygulanmalıdır. Kapsayıcı ekonomik kalkınmanın refah seviyesinde artış sağlamasının yanında eşitsizlik ve ayrımcılıkla mücadele açısından da iyi sonuçlar vereceği aşikârdır.

Amaç 9: Dayanıklı altyapı inşa etmek, sürdürülebilir ve kapsayıcı sanayileşmeyi ve yeni buluşları teşvik etmek

Altyapıların gelişmiş olması, doğal afet durumunda önem arz etmektedir. Alt yapıların dayanıklı hale getirilmesi yeni buluşlar ve atılımlar için zemin hazırlamak anlamına gelmektedir.

Amaç 10: Ülkelerin içinde ve aralarındaki eşitsizlikleri azaltmak

Gelişmiş ülkelerin dünyanın genelindeki kaynaklardan çok daha fazla hak talep etmesi, gelişmekte olan ya da az gelişmiş ülkelerin daha az hak talep etmesi ya da edememesi gibi durumlar sonucu eşitsizlik artmakta; ekonomik temele dayandırılmaktadır.

Amaç 11: Kentleri ve insan yerleşim yerlerini herkesi kucaklayan, güvenli, güçlü ve sürdürülebilir kılmak

Kent tipine göre insanların da gerek sosyo-ekonomik gerek sosyo-psikolojik olarak farklılaştığı görülmektedir. Kentlerin herkesin açık erişime sahip kaynak ve hizmetleri bulundurması insanlardaki farklılaşmaların azalması, insanların güveninin sağlanması ve devamının ilerletilebilmesi açısından önem taşımaktadır.

Amaç 12: Sürdürülebilir tüketimi ve üretimi sağlamak

Tüketim ve üretim mekanizmalarındaki etkinlik kaybı ekonomik bunalıma sebep olurken; olan hareketlenmeler ise ekonomik canlanmaya neden olmaktadır. Ekonomik istikrarın sağlanması ve güven oluşturmaları açısından sürdürülebilir tüketim ve üretim büyük önem taşımaktadır.

Amaç 13: İklim değişikliği ve etkileri ile mücadele için acil olarak adım atmak

Küresel ısınmanın giderek kendini belli ettiği dönemde mevsimsel değişiklikler meydana gelmektedir. Buzul alanların erimesi yaşam alanlarının niteliğini değiştirebilmekte ya da yaşam alanı olmaktan çıkarabilmektedir. Haşerat ve istilacı türlerin ise sayısında bir artış görülmekle birlikte çevremize dair kitlesel sıkıntılar ortaya çıkabilmektedir. Bu tür değişikliklerin artışı ve azalışındaki sıkıntılar elimine edilmelidir.

Amaç 14: Okyanusları, denizleri ve deniz kaynaklarını sürdürülebilir kalkınma için korumak ve sürdürülebilir şekilde kullanmak

Deniz kirliliğinin önlenmesi ve insanların deniz suyundan ve kaynaklarından etkin bir şekilde faydalanması gerekmektedir. Bilinçsiz avlanma gibi faaliyetlerin önüne geçilmeli ve deniz canlılarının neslinin devamının sağlanması gerekmektedir.

Amaç 15: Karasal ekosistemleri korumak, restore etmek ve sürdürülebilir kullanımını sağlamak, ormanların sürdürülebilir kullanımını sağlamak, çölleşme ile mücadele etmek, toprakların verimlilik kaybını durdurmak ve geriye çevirmek ve biyoçeşitlilik kaybını durdurmak

Karasal yaşam insanların yaşamlarını sürdürdükleri alan olması ile birlikte yapılabilecek herhangi bir zarar doğrudan insanı etkileyebilecek bir süreç olarak karşımıza çıkmaktadır. Karada yaşayan canlıların devamlılığını sağlamak ve bilinçsiz avlanma engellenmelidir. Yeşil alanların artışı sağlanmak ve korumak gerekmektedir.

Amaç 16: Sürdürülebilir kalkınma için barışçıl ve herkesi kucaklayan toplumları teşvik etmek, herkesin adalete erişimini sağlamak, her seviyede etkin, hesap verebilir ve kucaklayıcı kurumlar inşa etmek

Dünya barışı sağlanmalı ve her türlü zararlı girişimlerin önüne geçilmelidir. Ülkelerin kendi aralarında ve içinde huzurun sağlanması barışçıl ortam için bir tetikleyicidir. Ülkelerin kurumları açısından şeffaf ve hesap verebilir olması da ülke içinde birliğin ve beraberliğin güven temelinde oluşmasına olanak sağlamaktadır.

Amaç 17: Sürdürülebilir kalkınma için küresel ortaklığın uygulama araçlarını güçlendirmek ve küresel ortaklığı yeniden canlandırmak

Küreselleşme çağında olmamız sonucu ülkeler tek başına karar verememekte, birlikte hareket etme durumundadırlar. Tehlikelere karşı tetikte olmak için birlikte olmak önemli bir adımdır. Birliktelik için atılan adımlar ekonomik ve sosyal alanlar için önemli olarak karşımıza çıkmaktadır. Bu nedenle ülkeler arası dayanışmanın sağlanması gerekmektedir.

1.2 Yerel Yönetimler Açısından Sürdürülebilir Kalkınma Amaçları

Sürdürülebilir Kalkınma Amaçları uluslararası, ulusal ve yerel aktörler tarafından gündeme alınması gereken Hedefler içermektedir. Raporun bu bölümünde Sürdürülebilir Kalkınma Amaçları kapsamında belirlenmiş Hedeflerden hangilerinin yerel yönetimlerin gündeminde olması gerektiğine ilişkin bilgiler sunulmaktadır.

Yoksulluğa Son amacıyla yer alan yedi hedeften, yerel yönetimlerin gündemi açısından dört hedef tespit edilmiştir.

Amaç 1. Yoksulluğa Son	
1.1	İnsanların günlük 1.25 dolardan daha az bir parayla geçinmesi üzerinden ifade edilen aşırı yoksulluğun 2030'a kadar herkes için, her yerde ortadan kaldırılması
1.2	Ulusal tanımlara göre tüm boyutları ile yoksulluk içinde yaşayan her yaştan erkek, kadın ve çocuk nüfusunun 2030'a kadar en az yarıya indirilmesi
1.3	2030'a kadar, özellikle yoksul ve kırılgan durumdaki insanlar olmak üzere tüm kadınların ve erkeklerin ekonomik kaynaklara ve temel hizmetlere erişme, toprak ve diğer mülk türlerine sahip olma ve üzerinde kontrol kurabilme, miras, doğal kaynaklar, yeni teknolojiler ve mikro finansı da kapsayan finansal hizmetler gibi konularda eşit haklara sahip olmalarının güvence altına alınması
1.5	2030'a kadar yoksulların ve kırılgan grupta yer alan kişilerin dirençlilik kazanmalarının sağlanması, iklime bağlı olaylar ve diğer ekonomik, sosyal ve çevresel şoklar ile afetlere karşı kırılganlıkların azaltılması

Kaynak: UCLG-MEWA Sürdürülebilir Kalkınma Hedefleri Yerel Yönetimler Tarafından Bilinmesi Gerekenler, s. 4

Açlığa Son amacıyla yer alan sekiz hedeften, yerel yönetimlerin gündemi açısından dört hedef tespit edilmiştir.

Amaç 2. Açlığa Son	
2.1	2030'a kadar açlığın sona erdirilmesi ve özellikle yoksul nüfus ile çocukların da dahil olduğu kırılgan nüfusun ve herkesin tüm yıl boyunca güvenli, besleyici ve yeterli miktarda gıdaya erişimlerinin sağlanması
2.2	2030'a kadar yetersiz beslenmenin tüm biçimlerinin ortadan kaldırılması (2025'e kadar 5 yaş altı çocukların büyümelerini engelleyen unsurlar konusunda üzerinde mutabakat sağlanan uluslararası hedeflerin gerçekleştirilmesi de dahil olmak üzere) ve genç kızlar, hamile kadınlar, emziren anneler ve yaşlı insanların beslenme ile ilgili ihtiyaçlarının karşılanması
2.3	2030'a kadar tarımsal verimliliğin ve özellikle kadınlar, yerel nüfus, çiftçilik ile uğraşan aileler, göçebe çobanlar ve balıkçılar olmak üzere küçük ölçekli gıda üreticilerinin toprağa, diğer verimli kaynaklara ve girdilere, bilgiye, finansal hizmetlere, piyasalara ve katma değer imkanları ile tarım dışı istihdam olanaklarına güvenli ve eşit erişimlerinin sağlanması amacı ile gelirlerinin iki katına çıkarılması

2.4	2030'a kadar sürdürülebilir gıda üretimi sistemlerinin güvence altına alınması, üretkenliği ve üretimi artıran, ekosistemlerin korunmasına yardımcı olan, iklim değişikliği, zorlu hava koşulları, sel, kuraklık ve benzeri doğal afetlerle mücadele kapasitesini güçlendiren, arazi ve toprak kalitesini tedricen iyileştiren dirençli tarım uygulamalarının yürürlüğe konması
------------	---

Kaynak: UCLG-MEWA Sürdürülebilir Kalkınma Hedefleri Yerel Yönetimler Tarafından Bilinmesi Gerekenler, s. 5

Sağlıklı ve Kaliteli Yaşam amacı altında yer alan on üç hedeften, yerel yönetimlerin gündemi açısından altı hedef tespit edilmiştir.

Amaç 3. Sağlıklı ve Kaliteli Yaşam	
3.1	2030'a kadar küresel ölçekte anne ölüm oranının her 100.000 doğumda 70'in altına indirilmesi
3.2	2030'a kadar önlenabilir durumda olan bebek ve beş yaş altı çocuk ölümlerinin sonlandırılması
3.3	2030 yılına kadar AIDS, tüberküloz, sıtma ve diğer tropik hastalıklardan kaynaklı salgınların sonlandırılması ve hepatit, su yoluyla bulaşan hastalıklar ve diğer salgın hastalıklarla mücadele edilmesi
3.6	2020'ye kadar trafik kazalarından kaynaklanan ölümlerin ve yaralanmaların yarıya indirilmesi
3.7	2030'a kadar cinsel sağlık ve aile planlamasını da içeren üreme sağlığı hizmetlerine ve bu konuda bilgi ve eğitime evrensel erişimin sağlanması ve üreme sağlığının ulusal stratejilere ve programlara entegre edilmesi
3.9	2030'a kadar zararlı kimyasallardan ve hava, su ve toprak kirliliğinden kaynaklanan ölümlerin sayısının önemli ölçüde azaltılması

Kaynak: UCLG-MEWA Sürdürülebilir Kalkınma Hedefleri Yerel Yönetimler Tarafından Bilinmesi Gerekenler, s. 6

Nitelikli Eğitim amacı altında yer alan on hedeften, yerel yönetimlerin gündemi açısından yedi hedef tespit edilmiştir.

Amaç 4. Nitelikli Eğitim	
4.1	2030'a kadar tüm kız ve erkek çocuklarının ücretsiz, adil ve kaliteli bir ilköğretim ve ortaöğretimi tamamlamalarının ve bu sayede ilgili ve etkili öğrenme çıktılarının elde edilmesinin sağlanması
4.2	2030'a kadar bütün kız ve erkek çocuklarının, onları ilköğretime hazır hale getirecek nitelikli okul öncesi eğitime erişimlerinin güvence altına alınması
4.3	2030'a kadar bütün kadınların ve erkeklerin erişilebilir ve kaliteli teknik eğitim, mesleki eğitim ve üniversiteyi kapsayan yükseköğrenime eşit biçimde erişimlerinin sağlanması

4.4	2030'a kadar istihdam, insana yakışır iş alanları ve girişimcilik için gerekli teknik, mesleki ve diğer ilgili yeterliliklere sahip genç ve yetişkin bireylerin sayılarının önemli ölçüde artırılması
4.5	2030'a kadar eğitim alanındaki toplumsal cinsiyet eşitsizliklerinin ortadan kaldırılması ve engelliler, yerel halk ve savunmasız durumdaki çocuklar dahil, kırılgan grupların her düzeyde eğitim ve mesleki eğitime eşit biçimde erişimlerinin sağlanması
4.7	2030'a kadar sürdürülebilir kalkınma ve sürdürülebilir yaşam tarzları için eğitim, insan hakları, toplumsal cinsiyet eşitliği, barış ve şiddete başvurmama kültürünün geliştirilmesi, dünya vatandaşlığı ile kültürel çeşitliliğin ve kültürün sürdürülebilir kalkınmaya katkısının benimsenmesi yolu ile bütün öğrenciler tarafından sürdürülebilir kalkınma için gereken bilgi ve becerinin kazanımının sağlanması
4.a	Çocuklara, engellilere ve toplumsal cinsiyet eşitliğine duyarlı eğitim olanaklarının oluşturulması, geliştirilmesi ve herkes için güvenli, şiddete dayalı olmayan, kapsayıcı ve etkili öğrenme ortamlarının oluşturulması

Kaynak: UCLG-MEWA Sürdürülebilir Kalkınma Hedefleri Yerel Yönetimler Tarafından Bilinmesi Gerekenler, s. 7

Toplumsal Cinsiyet Eşitliği amacı altında yer alan dokuz hedeften, yerel yönetimlerin gündemi açısından yedi hedef tespit edilmiştir.

Amaç 5. Toplumsal Cinsiyet Eşitliği	
5.1	Kadınlara ve kız çocuklarına karşı her türlü ayrımcılığın her yerde sona erdirilmesi
5.2	Kamusal alanlar ve özel alanlarda, bütün kadınlara ve kız çocuklarına yönelik, kadın ticareti, cinsel ve her türlü istismarı da kapsayan şiddetin her türünün ortadan kaldırılması
5.3	Çocuk evliliği, erken yaşta zorla evlendirilme ve kadınların genital mutilasyonu gibi bütün zararlı uygulamaların ortadan kaldırılması
5.4	Ücretsiz bakım ve ev işlerinin kamu hizmetleri, altyapı ve sosyal koruma politikalarının sağlanması ve hane ile aile içinde sorumluluğun ulusal açıdan uygun biçimde paylaşılmasının geliştirilmesi yolu ile tanınması ve değer görmesi
5.5	Kadınların siyasi, ekonomik ve sosyal hayatın karar alma süreçlerine tam ve etkin şekilde katılımının teşvik edilmesi ve kadınlara karar alma mekanizmalarında, her düzeyde lider olabilmeleri için eşit fırsatlar tanınmasının güvence altına alınması
5.a	Kadınların ekonomik kaynaklara ulaşma, toprak ve diğer mülk türlerine sahip olma ve üzerlerinde kontrol kurabilme, finansal hizmetler, miras ve doğal kaynaklara erişimleri gibi konularda ulusal yasalara uygun olarak eşit haklara sahip olmaları için reformlar yapılması
5.c	Toplumsal cinsiyet eşitliğinin ilerletilmesi, kadınların ve kız çocuklarının her düzeyde güçlenmeleri için sağlam politikaların ve yasal olarak uygulanabilir mevzuatların kabul edilmesi ve güçlendirilmesi

Kaynak: UCLG-MEWA Sürdürülebilir Kalkınma Hedefleri Yerel Yönetimler Tarafından Bilinmesi Gerekenler, s. 8

Temiz Su ve Sanitasyon amacı altında yer alan sekiz hedeften, yerel yönetimlerin gündemi açısından yedi hedef tespit edilmiştir.

Amaç 6. Temiz Su ve Sanitasyon	
6.1	2030'a kadar herkesin güvenilir ve erişilebilir içme suyuna evrensel ve eşit biçimde ulaşımının güvence altına alınması
6.2	2030'a kadar herkesin yeterli temizlik ve sıhhi koşullara eşit biçimde erişiminin sağlanması ve kadınların, kız çocuklarının ve kırılgan durumda olan kişilerin ihtiyaçlarına özel önem göstererek kamuya açık alanlarda dışkılamanın sona erdirilmesi
6.3	2030'a kadar kirliliği azaltarak, çöp boşaltmayı ortadan kaldırarak, zararlı kimyasalların ve maddelerin salınımını en aza indirgeyerek, arıtılmamış atık su oranını yarıya indirerek, geri dönüşümü ve güvenli tekrar kullanımı küresel olarak ciddi ölçüde artırarak su kalitesinin yükseltilmesi
6.4	2030'a kadar etkili su kullanımının tüm sektörlerde büyük ölçüde artırılması, su kıtlığı sorununu çözmek için sürdürülebilir tatlı su tedarikinin sağlanması ve su kıtlığından muzdarip kişi sayısının önemli ölçüde azaltılması
6.5	2030'a kadar uygun görüldüğünde iş birliği yolu ile her düzeyde entegre su kaynakları yönetiminin uygulanması
6.6	2020'ye kadar dağları, ormanları, sulak alanları, nehirleri, yer altı su tabakasını ve gölleri kapsayan su ekosistemlerinin korunması ve eski haline getirilmesi
6.b	Su ve sıhhi tesisat yönetiminin geliştirilmesi sürecine yerel toplulukların katılımının desteklenmesi ve güçlendirilmesi

Kaynak: UCLG-MEWA Sürdürülebilir Kalkınma Hedefleri Yerel Yönetimler Tarafından Bilinmesi Gerekenler, s. 9

Erişilebilir ve Temiz Enerji amacı altında yer alan beş hedeften, yerel yönetimlerin gündemi açısından üç hedef tespit edilmiştir.

Amaç 7. Erişilebilir ve Temiz Enerji	
7.1	2030'a kadar uygun fiyatlı, güvenilir ve modern enerji hizmetlerine evrensel erişimin sağlanması
7.2	2030'a kadar yenilenebilir enerjinin küresel enerji kaynakları içindeki payının önemli ölçüde artırılması
7.3	2030'a kadar küresel enerji verimliliği ilerleme oranının iki katına çıkarılması

Kaynak: UCLG-MEWA Sürdürülebilir Kalkınma Hedefleri Yerel Yönetimler Tarafından Bilinmesi Gerekenler, s. 10

İnsana Yakıışır İş ve Ekonomik Büyüme amacı altında yer alan on iki hedeften, yerel yönetimlerin gündemi açısından altı hedef tespit edilmiştir.

Amaç 8. İnsana Yakıışır İş ve Ekonomik Büyüme	
8.3	Üretim faaliyetlerinin, insana yakıışır istihdam oluşturmaının, girişimciliğın, yaratıcılık ve yenilikçiliğın desteklendiğı kalkınma odaklı politikaların desteklenmesi ve finansal hizmetlere erişim yoluyla mikro, küçük ve orta büyüklükteki işletmelerin resmiyet kazanmalarının ve büyümelerinin teşvik edilmesi
8.5	2030'a kadar gençler ve engelliler de dahil tüm kadınların ve erkeklerin tam ve üretken istihdama ve insana yakıışır işlere erişimlerinin sağlanması ve eşit işe eşit ücret ilkesinin tam olarak benimsenmesi
8.6	2020'ye kadar işsiz ya da eğitim görmeyen gençlerin oranının önemli ölçüde azaltılması
8.7	Zorla çalıştırmayı ortadan kaldırmak, modern köleliği ve insan ticaretini sona erdirmek ve çocukların askere alınmaları ve asker olarak kullanılmaları da dahil çocuk işçiliğının en kötü türlerinin yasaklanmasını ve ortadan kaldırılmasını güvence altına almak için acil ve etkili önlemler alınması ve 2025'e kadar çocuk işçiliğının her türünün sona erdirilmesi
8.8	Çalışanların haklarının korunması ve özellikle kadın göçmenler başta olmak üzere göçmen işçiler ve güvencesiz işlerde çalışan insanlar dahil bütün çalışanlar için güvenli çalışma ortamlarının oluşturulması
8.9	2030'a kadar istihdam oluşturan, yerel kültür ve ürünlerini teşvik eden sürdürülebilir turizmin desteklenmesi için politikalar oluşturulması ve uygulanması

Kaynak: UCLG-MEWA Sürdürülebilir Kalkınma Hedefleri Yerel Yönetimler Tarafından Bilinmesi Gerekenler, s. 11

Sanayi, Yenilikçilik ve Alt Yapı amacı altında yer alan sekiz hedeften, yerel yönetimlerin gündemi açısından üç hedef tespit edilmiştir.

Amaç 9. Sanayi, Yenilikçilik ve Alt Yapı	
9.1	Herkes için uygun fiyatlı ve eşitliğe dayalı ekonomik kalkınmayı ve insanların esenliğini desteklemek için bölgesel ve sınırlar arası altyapıyı kapsayan kaliteli, güvenilir, sürdürülebilir ve dayanıklı altyapıların oluşturulması
9.3	Özellikle gelişmekte olan ülkelerdeki küçük ölçekli sanayi işletmelerinin ve diğer işletmelerin uygun koşullu krediyi de kapsayan finansal hizmetlere erişimlerinin ve değer zincirlerine ve piyasalara entegrasyonlarının artırılması
9.c	Bilgi ve haberleşme teknolojilerine erişimin önemli ölçüde artırılması ve 2020 yılına kadar en az gelişmiş ülkelerde evrensel ve uygun maliyetli internet erişiminin sağlanmasına yönelik çalışmaların yürütülmesi

Kaynak: UCLG-MEWA Sürdürülebilir Kalkınma Hedefleri Yerel Yönetimler Tarafından Bilinmesi Gerekenler, s. 12

Eşitsizliklerin Azaltılması amacı altında yer alan on hedeften, yerel yönetimlerin gündemi açısından beş hedef tespit edilmiştir.

Amaç 10. Eşitsizliklerin Azaltılması	
10.1	2030'a kadar nüfusun tabandaki %40'ı içinde bulunan kesimine ait gelirin ulusal ortalamadan daha yüksek bir oranda, devamlı olarak artmasının ve bu artışın sürdürülebilirliğinin sağlanması
10.2	2030'a kadar yaşa, cinsiyete, engellilik durumuna, ırka, etnik kökene, dine, ekonomik ya da başka bir statüye bakılmaksızın herkesin güçlendirilmesi ve sosyal, ekonomik ve siyasi açıdan kapsayıcılığın desteklenmesi
10.3	Ayrımcılığa dayalı yasaların, politikaların ve uygulamaların ortadan kaldırılması ve bu bağlamda uygun mevzuatın, politikaların ve eylemlerin desteklenmesi yoluyla eşit fırsatların sunulması ve eşitsizliklerin azaltılması
10.4	Özellikle mali politikalar, ücret ve sosyal koruma politikaları olmak üzere, politikaların benimsenmesi ve eşitliğin giderek daha çok sağlanması
10.7	Planlı ve iyi yönetilen göç politikalarının uygulanması ile insanların sistemli, güvenli, düzenli ve sorumlu göç hareketlerinin ve yer değiştirmelerinin kolaylaştırılması

Kaynak: UCLG-MEWA Sürdürülebilir Kalkınma Hedefleri Yerel Yönetimler Tarafından Bilinmesi Gerekenler, s. 13

Sürdürülebilir Şehirler ve Topluluklar amacı altında yer alan on hedefin tamamı yerel yönetimlerin gündeminde değerlendirilmiştir.

Amaç 11. Sürdürülebilir Şehirler ve Topluluklar	
11.1	2030'a kadar herkesin yeterli, güvenli ve uygun fiyatlı konutlara ve temel hizmetlere erişiminin sağlanması ve gecekondü mahallelerinin iyileştirilmesi
11.2	2030'a kadar özellikle kırılgan durumda olan kişilerin, kadınların, çocukların, engellilerin ve yaşlıların ihtiyaçlarına özel önem gösterilerek, yol güvenliğinin geliştirilmesi, özellikle toplu taşıma sisteminin geliştirilmesi ile herkesin güvenli, uygun fiyatlı, erişilebilir ve sürdürülebilir ulaşım sistemlerine erişiminin sağlanması
11.3	2030'a kadar bütün ülkelerde kapsayıcı ve sürdürülebilir kentleşmenin geliştirilmesi ve katılımcı, entegre ve sürdürülebilir insan yerleşimlerinin planlanması ve yönetilmesi için kapasitenin güçlendirilmesi
11.4	Dünyanın kültürel ve doğal miraslarının korunmasına yönelik çabaların artırılması
11.5	2030'a kadar yoksulların ve kırılgan durumdaki insanların korunması temel alınarak su ile ilgili olanları da kapsayan afetler nedeni ile küresel gayrisafi yurtiçi hasıla ile ilgili ekonomik kayıpların önemli oranda düşürülmesi, ölümlerin ve bu afetlerden etkilenen insan sayısının önemli ölçüde azaltılması
11.6	2030'a kadar hava kalitesine ve belediye atık yönetimi ve diğer atık yönetimlerine özel önem gösterilerek kentlerin kişi başına düşen olumsuz çevresel etkilerinin azaltılması

11.7	2030'a kadar özellikle kadınlar, çocuklar, yaşlılar ve engellilerin güvenli, kapsayıcı ve erişilebilir yeşil alanlara ve kamusal alanlara evrensel erişimlerinin güvence altına alınması
11.a	Ulusal ve bölgesel kalkınma planlarını güçlendirerek kentsel, kent çevresindeki ve kırsal alanlar arasındaki olumlu ekonomik, sosyal ve çevresel bağlantıların desteklenmesi
11.b	2020'ye kadar kapsama, kaynak etkinliği, iklim değişikliğine uyum ve afetlere karşı dayanıklılık konularına yönelik entegre politikaları benimseyen ve uygulayan şehirlerin ve insan yerleşimlerinin sayısının önemli ölçüde artırılması ve 2015-2030 Sendai Afet Riskini Azaltma Çerçeve Eylem Planı doğrultusunda bütüncül bir afet risk yönetiminin her düzeyde geliştirilmesi ve uygulanması
11.c	En az gelişmiş ülkelerin finansal ve teknik yardım aracılığı ile yerel malzemeler kullanarak sürdürülebilir ve dayanıklı binalar inşa etmelerinin desteklenmesi

Kaynak: UCLG-MEWA Sürdürülebilir Kalkınma Hedefleri Yerel Yönetimler Tarafından Bilinmesi Gerekenler, s. 15

Sorumlu Üretim ve Tüketim amacı altında yer alan on bir hedeften, yerel yönetimlerin gündemi açısından yedi hedef tespit edilmiştir.

Amaç 12. Sorumlu Üretim ve Tüketim	
12.2	2030'a kadar doğal kaynakların sürdürülebilir yönetiminin ve etkin kullanımının sağlanması
12.3	2030'a kadar perakende ve tüketici düzeylerinde kişi başına düşen küresel gıda atığının yarıya indirilmesi ve hasat sonrası kayıplar dahil üretimdeki ve tedarik zincirlerindeki gıda kayıplarının azaltılması
12.4	2020'ye kadar üzerinde anlaşmaya varılan uluslararası çerçevelere uygun olarak kimyasalların ve tüm atıkların yaşam döngüleri boyunca çevresel olarak sağlam biçimde yönetilmesinin sağlanması, bu kimyasalların ve atıkların insan sağlığı ve çevre üzerindeki olumsuz etkilerini en aza indirmek için havaya, suya ve toprağa karışımlarının önemli ölçüde azaltılması
12.5	2030' a kadar önleme, azaltma, geri dönüşüm ve tekrar kullanma yoluyla katı atık üretiminin önemli ölçüde azaltılması
12.7	Ulusal politikalar ve önceliklerle uyumlu, sürdürülebilir kamu ihalelerinin teşvik edilmesi
12.8	2030'a kadar her yerde herkesin sürdürülebilir kalkınma ile bilgi ve farkındalık edinmesinin ve doğa ile uyum içinde bir yaşam sürmesinin güvence altına alınması
12.b	İstihdam oluşturan, yerel kültürü ve yerel ürünleri teşvik eden sürdürülebilir bir turizm için sürdürülebilir kalkınma etkilerini denetlemeye olanak sağlayan araçların geliştirilmesi ve uygulanması

Kaynak: UCLG-MEWA Sürdürülebilir Kalkınma Hedefleri Yerel Yönetimler Tarafından Bilinmesi Gerekenler, s. 16

İklim Eylemi amacı altında yer alan beş hedeften, yerel yönetimlerin gündemi açısından üç hedef tespit edilmiştir.

Amaç13. İklim Eylemi	
13.1	İklim ile ilgili tehlikelere ve doğal afetlere karşı dayanıklılığın ve uyum kapasitesinin bütün ülkelerde güçlendirilmesi
13.3	İklim değişikliği azaltım, iklim değişikliğine uyum, etkinin azaltılması ve erken uyarı konularında eğitimin, farkındalık oluşturma ve insani, kurumsal kapasitenin geliştirilmesi
13.b	Kadınlara, gençlere, yerel topluluklara ve dışlanmış gruplara odaklanarak en az gelişmiş ülkelerde ve gelişmekte olan küçük ada devletlerinde iklim değişikliği ile ilgili etkili planlama ve yönetim kapasitesini artıracak mekanizmaların desteklenmesi

Kaynak: UCLG-MEWA Sürdürülebilir Kalkınma Hedefleri Yerel Yönetimler Tarafından Bilinmesi Gerekenler, s. 17

Sudaki Yaşam amacı altında yer alan on hedeften, yerel yönetimlerin gündemi açısından dört hedef tespit edilmiştir.

Amaç 14. Sudaki Yaşam	
14.1	2025'e kadar özellikle kara bazlı aktiviteler başta olmak üzere deniz çöpü ve gıda atıklarının dökülmesinden kaynaklanan su kirliliği de dahil deniz kirliliğinin tüm biçimlerinin önlenmesi ve önemli ölçüde azaltılması
14.2	2020'ye kadar önemli olumsuz etkilerden kaçınmak için dirençliliğin güçlendirilmesi de dahil olmak üzere deniz ve kıyı ekosistemlerinin sürdürülebilir biçimde yönetilmesi, korunması ve sağlıklı üretken okyanuslara sahip olmak için okyanusların eski haline dönüştürülmesine yönelik harekete geçilmesi
14.5	2020'ye kadar kıyı ve deniz alanlarının en az %10'unun ulusal ve uluslararası hukuka uygun biçimde ve mevcut en güncel bilimsel bilgilere dayanarak korunması
14.b	Küçük ölçekli balıkçıların deniz kaynaklarına ve piyasalarına erişimlerinin sağlanması

Kaynak: UCLG-MEWA Sürdürülebilir Kalkınma Hedefleri Yerel Yönetimler Tarafından Bilinmesi Gerekenler, s. 18

Karasal Yaşam amacı altında yer alan on iki hedeften, yerel yönetimlerin gündemi açısından beş hedef tespit edilmiştir.

Amaç 15. Karasal Yaşam	
15.1	2020'ye kadar özellikle ormanlarda, sulak alanlarda, dağlarda ve kurak alanlardaki karasal ve iç tatlı su ekosistemlerinin uluslararası anlaşmalardan doğan yükümlülükler doğrultusunda korunmasının, eski haline getirilmesinin ve sürdürülebilir kullanımının sağlanması
15.2	2020'ye kadar her tür ormanın sürdürülebilir yönetiminin sağlanmasının desteklenmesi, ormansızlaşmanın sona erdirilmesi, tahrip edilmiş ormanların eski haline döndürülmesi, ağaçlandırma ve yeniden ormanlaştırmanın küresel olarak önemli ölçüde artırılması
15.5	Doğal habitatların bozulmasını azaltmak için acil ve kararlı biçimde harekete geçilmesi, biyoçeşitlilik kaybının durdurulması ve 2020'ye kadar yok olma tehlikesi ile karşı karşıya olan türlerin korunması ve nesillerinin tükenmesinin engellenmesi
15.9	2020'ye kadar ekosistem ve biyoçeşitlilik değerlerinin ulusal ve yerel planlamalara, kalkınma süreçlerine, yoksulluğun azaltılmasına ilişkin stratejilere ve raporlara entegre edilmesi
15.b	Sürdürülebilir orman yönetimini her düzeyde finanse etmek için bütün kaynaklardan elde edilen imkanların seferber edilmesi ve gelişmekte olan ülkelere koruma ve yeniden ormanlaştırmayı da kapsayan bu tür bir yönetim geliştirmeleri için yeterli teşvikin sunulması

Kaynak: UCLG-MEWA Sürdürülebilir Kalkınma Hedefleri Yerel Yönetimler Tarafından Bilinmesi Gerekenler, s. 19

Barış, Adalet ve Güçlü Kurumlar amacı altında yer alan on iki hedeften, yerel yönetimlerin gündemi açısından beş hedef tespit edilmiştir.

Amaç 16. Barış, Adalet ve Güçlü Kurumlar	
16.1	Her yerde, şiddetin her biçimini ve şiddete dayalı ölümlerin oranını önemli derecede azaltmak
16.5	Yolsuzluk ve rüşveti her biçimiyle büyük ölçüde azaltılması
16.6	Seviyedeki her kurumun şeffaflığının, verimliliğinin ve hesap verebilirliğinin artırılması
16.7	Her seviyede kapsayıcı, duyarlı, katılımcı ve temsili karar alma mekanizmalarının benimsenmesi
16.10	Halkın bilgiye erişiminin sağlanması, ulusal yasalar ve uluslararası anlaşmalar dahilinde temel haklarının korunması

Kaynak: UCLG-MEWA Sürdürülebilir Kalkınma Hedefleri Yerel Yönetimler Tarafından Bilinmesi Gerekenler, s. 20

Amaçlar için Ortaklıklar amacı altında yer alan on dokuz hedeften, yerel yönetimlerin gündemi açısından altı hedef tespit edilmiştir.

Amaç 17. Amaçlar için Ortaklıklar	
17.1	Vergi ve diğer gelirlerin toplama yetisinin güçlendirilmesi için gelişmekte olan ülkelere uluslararası destek sağlanması yolu ile yurt içi kaynak seferberliğinin güçlendirilmesi
17.14	Sürdürülebilir kalkınma için politika tutarlılığının geliştirilmesi
17.16	Başta gelişmekte olan ülkeler olmak üzere, tüm ülkelerin sürdürülebilir kalkınma hedeflerine ulaşabilmeleri için ihtiyaç duydukları bilgi, uzmanlık, teknoloji ve finansal kaynakları seferber eden ve paylaşan çok paydaşlı ortaklıklar tarafından tamamlanan Sürdürülebilir Kalkınma İçin Küresel Ortaklıkların çoğaltılması
17.17	Ortaklıkların deneyim ve kaynak sağlama stratejileri paydasına dayanan kamu, kamu-özel ve sivil toplum ortaklıklarının teşvik edilmesi ve desteklenmesi
17.18	2020'ye kadar gelir, yaş, ırk, etnik köken, göçmenlik durumu, engellilik, coğrafi konum ve ulusal bağlamlardaki ilgili diğer niteliklere göre ayrılan kaliteli, zamanlı ve güvenilir verilerin elde edilebilirliğini büyük ölçüde artırmak için en az gelişmiş ülkeleri ve gelişmekte olan küçük ada devletlerini kapsayan gelişmekte olan ülkelere verilen kapasite geliştirme desteğinin artırılması
17.19	2030'a kadar gayrisafi yurtiçi hasılayı tamamlayıcı nitelikteki sürdürülebilir kalkınmanın ilerletilmesine yönelik önlemlerin geliştirilmesi için mevcut girişimlerin üzerine eklemeler yapılması ve gelişmekte olan ülkelerde istatistiki kapasite geliştirme çabalarının desteklenmesi

Kaynak: UCLG-MEWA Sürdürülebilir Kalkınma Hedefleri Yerel Yönetimler Tarafından Bilinmesi Gerekenler, s. 21

2. İNSANİ GELİŞME ENDEKSİ – İLÇELER (İGE-İ) MODELİ

İnsani Gelişme Endeksi 1990 yılından itibaren Birleşmiş Milletler Kalkınma Programı (UNDP) tarafından yayınlanmaktadır. Burada sadece ekonomik büyüme açısından bir değerlendirme yapılmamaktadır. İnsani Gelişme Endeksi gelir, sağlık ve eğitim gibi değişkenleri bir arada değerlendirmeye alarak ekonomik kalkınmaya daha bütüncül bir çerçevede yaklaşmaktadır.

İnsani gelişmenin yerel dinamikler ölçeğinde izlenmesi ve yerel aktörlerin bu bağlamda aksiyon alabilmesi için ilçe düzeyinde bir endeksin geliştirilmesine ihtiyaç duyulmaktadır. İNGEV'in yürüttüğü İnsani Gelişme Endeksi-İlçeler Raporu, yerel düzeyde insani gelişmenin ölçülmesini ve izlenmesini amaçlamaktadır. Yerelleşmenin giderek arttığı günümüzde, insani gelişmeye etki eden yerel politika araçları da çeşitlenmektedir. Bu araçların mikro ölçekte yerel yönetimler tarafından etkin kullanılması ve başta merkezi yönetim olmak üzere diğer paydaşlar tarafından da desteklenmesi yaşam kalitesini yükseltmektedir. İNGEV, UNDP'nin 1990 yılından itibaren gündemine aldığı ve ülkeleri karşılaştırdığı İnsani Gelişme Endeksi'ni Türkiye özelinde mikro ölçekte yeni bir anlayışla ele alarak İnsani Gelişme Endeksi-İlçeler endeksini geliştirdi.

2.1 Endeks Kapsamı

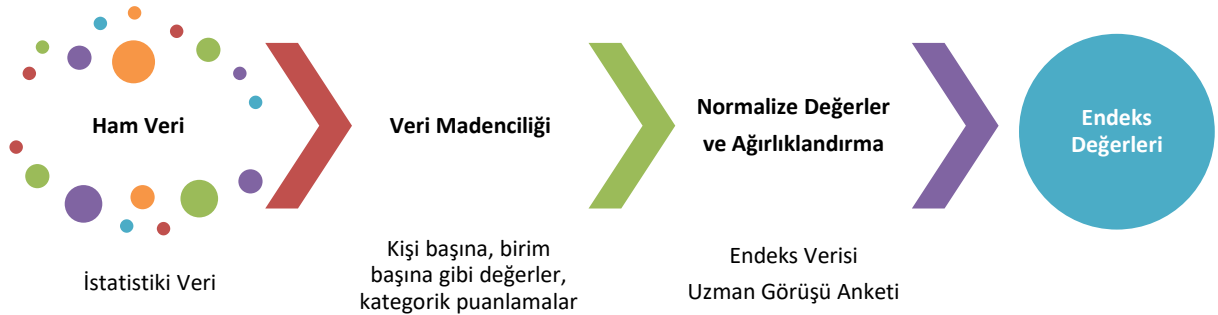
İGE-İ olarak adlandırılan İnsani Gelişme Endeksi – İlçeler araştırması, 2016 yılında yürütülen ve 2017 yılı Ocak ayında lansmanı yapılan ilk aşamasında Türkiye’de büyükşehir sınırları içinde yer alan en yüksek nüfusa sahip 150 ilçeyi kapsamıştır. Araştırmada kullanılan göstergelerin bir kısmının yerel yönetimlerin hizmet alanını içermesinden dolayı, çalışmanın kapsamı büyükşehir yönetiminin olduğu illerle sınırlandırılmıştır.

2017 yılında yürütölüp, 2018 yılında lansmanı yapılan İGE-İ 2018 çalışmasına 3 büyük ildeki tüm ilçeler dâhil edilerek, İGE-İ’nin kapsamı genişletilmiş, kapsanan ilçe sayısı 186’ya çıkartılmış, nihai olarak endeks kapsamına 161 ilçe dâhil edilmiştir.

2.2 Araştırma Yöntemi

İnsani Gelişme Endeksi – İlçeler modelinde, çok boyutlu ve soyut olan insani gelişme kavramının tek boyutlu, ölçülebilir ve somut bir hale getirilmesine imkân tanıyan ağırlıklandırılmış ortalama yöntemi kullanılmıştır.

Şekil 1. İGE-İ Modeli Endeks Hesaplama Yöntemi

Gösterge setinde belirtilen veriler derlendikten sonra veri madenciliğine tabi tutularak, kişi başına ve/veya birim başına değerler, kategorik puanlamalara dönüştürülmüştür. Ardından tüm veri seti normalize edilerek uzman görüşüne dayanan ağırlıklar ile endeks verisi düzeyine getirilmiştir. Böylece ilçe düzeyinde ana ve alt endeksler oluşturulmuştur.

2.3 Gösterge Seti

İlçe düzeyinde sosyal, ekonomik ve çevresel faktörlere yönelik bileşenlerden oluşan İGE-İ; Yönetişim, Sosyal Kapsama, Ekonomik Durum, Eğitim, Sağlık, Sosyal Yaşam, Çevre ve Ulaşım endeksleri altında 56 gösterge ile ele alınmış, her gösterge için veriye ulaşılacak kaynaklar belirlenmiştir.

Şekil 2: İGE-İ Endeksleri

Yönetişim ve saydamlık endeksinde; belediye bilgi paylaşımı ve saydamlık endeksi, belediyeye erişim endeksi, belediye sosyal medya kullanım endeksi, gizli vatandaş endeksi, seçimlere katılım oranı adlı 5 gösterge bulunmaktadır.

Sosyal kapsama endeksinde; aileye yönelik hizmetlerin çeşitliliği, aileye yönelik hizmetlerin kalite puanı, çocuklara yönelik hizmetlerin çeşitliliği, çocuklara yönelik hizmetlerin kalite puanı, gençlere yönelik hizmetlerin çeşitliliği, gençlere yönelik hizmetlerin kalite puanı, kadınlara yönelik hizmetlerin çeşitliliği, kadınlara yönelik hizmetlerin kalite puanı, mültecilere yönelik hizmetlerin çeşitliliği, mültecilere yönelik hizmetlerin kalite puanı, engellilere yönelik hizmetlerin çeşitliliği, engellilere yönelik hizmetlerin kalite puanı, hasta ve yaşlılara yönelik hizmetlerin çeşitliliği, hasta ve yaşlılara yönelik hizmetlerin kalite puanı, belediyecilik hizmetlerinin çeşitliliği, belediyecilik hizmetlerinin kalite puanı adlı 16 gösterge bulunmaktadır.

Ekonomik durum endeksinde; alışveriş ağı, banka çeşitliliği, on bin kişiye düşen banka şube sayısı, kiralık konut piyasa bedeli, satılabilir konut piyasa bedeli, satılabilir konut piyasa bedelindeki yıllık değişim, hipermarket varlığı, yaş bağımlılık oranı 8 gösterge bulunmaktadır.

Eğitim endeksinde; okur-yazar oranı, okur-yazar kadın oranı, hiç eğitim almamış kadın oranı, üniversite mezunu oranı, üniversite mezunu kadın oranı, ortalama eğitim süresi, kadınlarda ortalama eğitim süresi adlı 7 gösterge yer almaktadır.

Sağlık endeksinde; kaba ölüm hızı, on bin kişiye düşen ambulans sayısı, on bin kişiye düşen eczane sayısı, hasta ve yaşlılara yönelik hizmetlerin çeşitliliği, hasta ve yaşlılara yönelik hizmetlerin kalite puanı, engellilere yönelik hizmetlerin çeşitliliği, engellilere yönelik hizmetlerin kalite puanı, devlet hastanesi varlığı, özel hastane varlığı, üniversite hastanesi varlığı adlı 10 gösterge yer almaktadır.

Sosyal yaşam endeksinde; özel müze varlığı, sinema sayısı, tiyatro sayısı, sosyal ve kültürel hizmetlerin çeşitliliği, sosyal ve kültürel hizmetlerin kalite puanı adlı 5 gösterge yer almaktadır.

Belediye çevresel performans ve ulaşım endeksinde; sokak hayvanlarına yönelik hizmetlerin çeşitliliği, sokak hayvanlarına yönelik hizmetlerin kalite puanı, çevreye yönelik hizmetlerin çeşitliliği, çevreye yönelik hizmetlerin kalite puanı, metro, hafif metro, tramvay hattı varlığı adlı 5 gösterge yer almaktadır.

Tablo 1. İGE-İ Göstergeleri

ALT ENDEKSLER	GÖSTERGELER
YÖNETİŞİM VE SAYDAMLIK ENDEKSİ	Belediye Bilgi Paylaşımı ve Saydamlık Endeksi
	Belediyeye Erişim Endeksi
	Belediye Sosyal Medya Kullanım Endeksi
	Gizli Vatandaş Endeksi
	Seçimlere Katılım Oranı
SOSYAL KAPSAMA ENDEKSİ	Aileye Yönelik Hizmetlerin Çeşitliliği
	Aileye Yönelik Hizmetlerin Kalite Puanı
	Çocuklara Yönelik Hizmetlerin Çeşitliliği
	Çocuklara Yönelik Hizmetlerin Kalite Puanı
	Gençlere Yönelik Hizmetlerin Çeşitliliği
	Gençlere Yönelik Hizmetlerin Kalite Puanı
	Kadınlara Yönelik Hizmetlerin Çeşitliliği
	Kadınlara Yönelik Hizmetlerin Kalite Puanı
	Mültecilere Yönelik Hizmetlerin Çeşitliliği
	Mültecilere Yönelik Hizmetlerin Kalite Puanı
	Engellilere Yönelik Hizmetlerin Çeşitliliği
	Engellilere Yönelik Hizmetlerin Kalite Puanı
	Hasta ve Yaşlılara Yönelik Hizmetlerin Çeşitliliği
	Hasta ve Yaşlılara Yönelik Hizmetlerin Kalite Puanı
	Belediyecilik Hizmetlerinin Çeşitliliği
	Belediyecilik Hizmetlerinin Kalite Puanı
EKONOMİK DURUM ENDEKSİ	Alışveriş Merkezi Varlığı
	Banka Çeşitliliği
	On bin Kişiye Düşen Banka Şube Sayısı
	Kiralık Konut Piyasa Bedeli (m ²)

	Satılık Konut Piyasa Bedeli (m^2)
	Satılık Konut Piyasa Bedelindeki Yıllık Değişim (m^2)
	Hipermarket Varlığı
	Yaş Bağımlılık Oranı
EĞİTİM ENDEKSİ	Okur-Yazar Oranı
	Okur-Yazar Kadın Oranı
	Hiç Eğitim Almamış Kadın Oranı
	Üniversite Mezunu Oranı
	Üniversite Mezunu Kadın Oranı
	Ortalama Eğitim Süresi
	Kadınlarda Ortalama Eğitim Süresi
SAĞLIK ENDEKSİ	Kaba Ölüm Hızı
	On bin Kişiye Düşen Ambulans Sayısı
	On bin Kişiye Düşen Eczane Sayısı
	Hasta ve Yaşlılara Yönelik Hizmetlerin Çeşitliliği
	Hasta ve Yaşlılara Yönelik Hizmetlerin Kalite Puanı
	Engellilere Yönelik Hizmetlerin Çeşitliliği
	Engellilere Yönelik Hizmetlerin Kalite Puanı
	Devlet Hastanesi varlığı
	Özel Hastane varlığı
SOSYAL YAŞAM ENDEKSİ	Üniversite Hastanesi varlığı
	Özel Müze Varlığı
	Sinema Sayısı
	Tiyatro Sayısı
	Sosyal ve Kültürel Hizmetlerin Çeşitliliği
	Sosyal ve Kültürel Hizmetlerin Kalite Puanı
BELEDİYE ÇEVRESEL PERFORMANS VE ULAŞIM ENDEKSİ	Sokak Hayvanlarına Yönelik Hizmetlerin Çeşitliliği
	Sokak Hayvanlarına Yönelik Hizmetlerin Kalite Puanı
	Çevreye Yönelik Hizmetlerin Çeşitliliği
	Çevreye Yönelik Hizmetlerin Kalite Puanı
	Metro, Hafif Metro, Tramvay Hattı Varlığı

2.4. İGE-İ Modelinin Geliştirilme ve Sürdürülebilir Kalkınma Amaçlarıyla Uyumlaştırma Süreci

İnsani Gelişme Endeksi-İlçeler modeli çerçevesinde, ana hedef olarak ortaya konulan insani gelişmenin daha etkin ve kapsamlı bir şekilde izlenebilmesi için 2020 yılında modelin geliştirilmesi planlanmaktadır. Geliştirme süreci hem mevcut modelin gösterge düzeyinde çeşitliliğinin artırılması hem de ölçek düzeyinde kapsamının genişletilmesi üzerinedir. Öte yandan bu raporun da bir sonucu olarak İGE-İ modelinin Sürdürülebilir Kalkınma Amaçlarıyla uyumlaştırılması bir diğer önemli hedeftir.

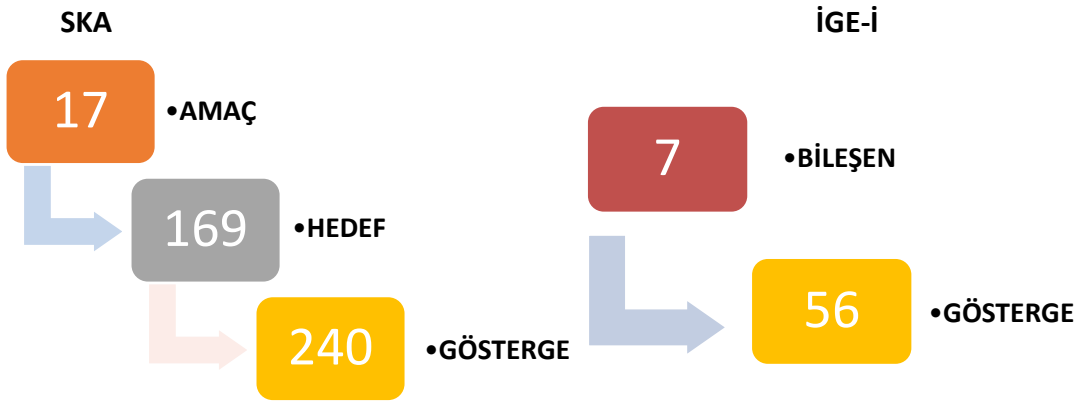
İlçe düzeyinde insani gelişmeyi hedefleyen İGE-İ'nin, yapılan analizler ve sürdürülen çalıştaylar sonucunda gösterge sayısı artırılacak ve bileşenler geliştirilecektir. Böylece kurgulanacak endeks modelin bileşen ve gösterge düzeyinde kapsamı genişletilmiş olacaktır. 2020 yılındaki önemli bir gelişme ise İGE-İ modelinin büyükşehir düzeyine çekilerek İnsani Gelişme Endeksi-Büyükşehirler (İGE-B) modelinin yapılandırılmasıdır. Oluşturulacak yeni endeks modeli hem gösterge ve bileşenler açısından hem de ölçek düzeyinde İGE-İ'den farklılaşacaktır. Ancak temel hedef olan insani gelişmenin ölçülmesi değişmeyecektir. Türkiye'de mevcut durumdaki 30 büyükşehirin kapsanacağı bu çalışma, büyükşehir sınırlarının il ölçeğini kapsamaya ve karşılaştırmalarda ölçek açısından eşitliğin sağlanması açısından büyükşehirlerle sınırlandırılmıştır.

Önümüzdeki dönemde hem İGE-İ hem de yeni kurgulanacak olan İGE-B modelleri, bileşen ve göstergeler düzeyinde Sürdürülebilir Kalkınma Amaçlarıyla uyumlaştırılmaya çalışılacaktır. Bu raporun bir sonraki bölümünde detayları görüleceği üzere hali hazırda hesaplanmakta olan İGE-İ modeli Sürdürülebilir Kalkınma Amaçlarıyla amaç düzeyinde örtüşmeler göstermektedir. Ancak gösterge düzeyinde yapılacak iyileştirmeler, yeni eklenecek göstergeler ve bileşenler ile İGE-İ ve İGE-B modelleri gösterge ve hedefler düzeyinde de Sürdürülebilir Kalkınma Amaçlarıyla uyumlaştırılacaktır.

3. SÜRDÜRÜLEBİLİR KALKINMA AMAÇLARIYLA İGE-İ MODELİNİN KARŞILAŞTIRILMASI

Sürdürülebilir Kalkınma Amaçları ile İnsani Gelişim Endeksi-İlçeler modelini karşılaştırmadan önce iki yapının kurgusunu özetlemek ve karşılaştırma metodolojisini açıklamak anlaşılabilirlik açısından önemlidir. SKA, 17 Amaç, 169 Hedef ve 240 Göstergedenden oluşurken, İGE-İ 7 Bileşen ve 56 Gösterge olarak kurgulanmıştır.

Şekil 3. SKA ve İGE-İ Modelinin Karşılaştırılması-1

Bu bölümde birbirini içeren ve destekleyen 3 farklı karşılaştırma yapılmaktadır. Bunlardan ilki İGE-İ'deki 7 Bileşen ile SKA'daki 17 Amacın karşılaştırılmasıdır. İGE-İ bileşenlerin hangi Sürdürülebilir Kalkınma Amacıyla eşleştiğini gösteren matris bir sonraki bölümde belirtilmiştir.

İkinci karşılaştırma gösterge düzeyinde olup Sürdürülebilir Kalkınma Amaçlarına bağlanmış olan 240 Göstergeyi kapsamaktadır. Bu kısımda İGE-İ modelindeki veri setinin genişletilerek SKA'ya uyumu incelenmiştir. İGE-İ modeli büyükşehir ve ilçe düzeyinde iki farklı model olarak planlanarak SKA'da yer alan göstergelerin hangilerinin il ve ilçe düzeyinde derlenebileceğine ilişkin geniş bir literatür taraması yapılmıştır.

Üçüncü karşılaştırma ise Sürdürülebilir Kalkınma Amaçlarına bağlanmış olan hedeflere ilişkin yapılan analizleri içermektedir. Burada ise hedeflere bağlanmış olan göstergelerden hareketle, geliştirilecek İGE modellerinin hangi hedeflerle ilişkili olduğu ortaya konulmuştur.

Şekil 4. SKA ve İGE-İ Modelinin Karşılaştırılması-2

Ancak bu karşılaştırmalara geçmeden önce 2017 yılında Kalkınma Bakanlığı tarafından yayınlanan Sürdürülebilir Kalkınma Hedefleri Kapsamında Türkiye'nin Mevcut Durum Analizi Raporunda Türkiye için geçersiz olduğu belirtilen sürdürülebilir kalkınma hedeflerinden bahsetmek anlamlı olacaktır.

Tablo 2. Türkiye İçin Geçersiz Olan SKA Hedefleri

	Türkiye için Geçersiz olan SKA Hedefleri	Geçersizlik Gerekçesi
1.1	2030'a kadar, halihazırda günlük 1,25 \$'dan daha az gelire yaşıyanlar olarak tanımlanan aşırı yoksulluğun herkes için her yerde ortadan kaldırılması	Günlük geliri uluslararası düzeyde belirlenmiş aşırı yoksulluk sınırının altında bulunan fert sayısı ihmal edilebilir düzeydedir. Bu nedenle hedef, Türkiye için aşılmıştır ve dolayısıyla geçersizdir.
3.1	2030'a kadar, küresel anne ölüm oranının 100.000 canlı doğumda 70'in altına düşürülmesi	2016 yılı verilerine göre, Türkiye'de anne ölüm oranı 100.000 canlı doğumda 14,7'dir. 19 Küresel hedefin çok altına inildiği için söz konusu hedef aşılmıştır ve geçersizdir.
3.2	2030'a kadar, tüm ülkelerde yenidoğan ölüm oranının 1.000 canlı doğumda en azından 12'ye, 5 yaş altı çocuk ölüm oranının da 1.000 canlı doğumda en azından 25'e düşürülmesi amacıyla, yenidoğan ve 5 yaş altı çocukların önlenebilir ölümlerinin sonlandırılması	2016 yılı verilerine göre, Türkiye'de yenidoğan ölüm oranı 1.000 canlı doğumda 6,2, 5 yaş altı çocuk ölüm oranı ise binde 11,9'dur. Her iki oran da 2030 hedefinin altında olduğu için aşılmıştır ve hedef geçersizdir.
10.c	2030'a kadar göçmen işçi dövizini havale işlem bedellerinin yüzde 3'ün altına düşürülmesi ve bedeli yüzde 5'ten yüksek olan işçi dövizini havale yöntemlerinin sona erdirilmesi	Gelişmiş ülkelere yönelik bir hedef olduğu için geçersizdir.
13.a	BMİDÇS'ye taraf olan gelişmiş ülkelerin, çerçeve sözleşme kapsamında gelişmekte olan ülkelerin anlamlı azaltım faaliyetleri gerçekleştirebilmeleri için ihtiyaçlarının karşılanması, bu bağlamdaki uygulamalarda şeffaflık sağlanabilmesi ve Yeşil İklim Fonu'nun olabildiğince çabuk faaliyete	Gelişmiş ülkelere yönelik bir hedef olduğu için geçersizdir.

	geçirilmesi için bu ülkelere 2020 itibarıyla yılda 100 milyar Dolar iklim finansmanı sağlama yükümlülüğü için gereken finansmanın mobilizasyonu	
13.b	En az gelişmiş ülkelerde ve küçük ada ülkelerinde iklim değişikliği bağlamında etkin planlama ve yönetim için kapasite geliştirilmesi için kadın, genç, yerel ve marjinalize edilmiş topluluklara da odaklanan süreç ve mekanizmaların desteklenmesi	En az gelişmiş ülkelere yönelik bir hedef olduğu için geçersizdir.
14.3	Okyanus asitleşmesinin etkilerinin, her seviyede bilimsel iş birliğinin geliştirilmesi yolunu da içerecek şekilde ele alınması ve en aza indirilmesi	Okyanusa kıyısı olan ülkeler tarafından gündemdedir, Türkiye için geçersizdir.
14.7	2030'a kadar, Gelişmekte olan Küçük Ada Devletlerinin ve En Az Gelişmiş Ülkelerin, balıkçılık, su ürünleri yetiştiriciliği ve turizmin sürdürülebilir yönetimi dahil, su kaynaklarının sürdürülebilir kullanımından sağladığı ekonomik faydanın artırılması	Ada devletleri ve EAGÜ için geçerlidir, Türkiye'yi kapsamamaktadır.
14.a	Okyanus sağlığının iyileştirilmesi ve geliştirmekte olan ülkelerin, özellikle Küçük Ada Devletleri ve En Az Gelişmiş Ülkelerin kalkınmasına deniz biyolojik çeşitliliğinin katkısının artırılması amacıyla, Deniz Teknolojisi Transferine İlişkin Hükümetler arası Oşinografi Komisyonu Kriterleri ve Rehberleri doğrultusunda, bilimsel bilginin artırılması, araştırma kapasitesinin geliştirilmesi ve deniz teknolojilerinin transfer edilmesi	Okyanusa kıyısı olan ülkelerin gündemindedir.
14.c	"İstedığımız Gelecek" belgesinin 158. paragrafında da belirtildiği üzere, okyanuslar ile kaynaklarının korunması ve sürdürülebilir kullanımı konusunda yasal çerçeveyi belirleyen BMDHS'de yansıtıldığı şekilde okyanuslar ile kaynaklarının korunması ve sürdürülebilir kullanımının geliştirilmesi	Türkiye için geçerli değildir.
16.9	2030'a kadar, herkese, doğum kayıtları da dâhil olmak üzere yasal kimliklerin sağlanması	Türkiye için sağlanmıştır, geçerli değildir.
16.b	Sürdürülebilir kalkınma için ayrımcı olmayan yasa ve politikaların yaygınlaştırılması ve uygulanmasının sağlanması	Türkiye'de Anayasa başta olmak üzere tüm yasal çerçeve ayrımcılığa izin vermeyen, eşitlikçi düzenlemelere yer vermektedir.
17.2	En az gelişmiş ülkelere %0,15-0,20'si ayrılacak şekilde milli gelirin %0,7'sinin RKY olarak sağlanmasını da içermek üzere gelişmiş ülkelerin RKY taahhütlerini tamamen uygulaması	Gelişmiş ülkelere yönelik bir hedef olduğu için Türkiye açısından geçersizdir.
17.18	2020'ye kadar, ulusal kapsamda cinsiyet, yaş, etnik köken, göçmenlik durumu, engel, coğrafi konum ve diğer karakteristiklerce ayrıştırılmış yüksek kaliteli, zamanlı ve güvenilir verinin elde edilebilirliğini kayda değer miktarda artırmak için, en az gelişmiş ülkeleri ve geliştirmekte olan küçük ada devletleri de dahil olmak üzere geliştirmekte olan ülkelere verilen kapasite geliştirme desteğinin artırılması	Gelişmiş ülkeler için geçerlidir.

Kaynak: Kalkınma Bakanlığı, 2017.

Her ne kadar bakanlık tarafından burada belirtilen Türkiye için karşılanmış hedefler olsa da yerel düzeyde bu hedeflerin izlenebilmesi adına karşılaştırma tablosunda bu hedeflere de yer verilmiştir.

Öte yandan yapılan karşılaştırmalar ve analizleri aşağıdaki hususları göz önünde bulundurularak değerlendirilmelidir:

- SKA'da belirtilen göstergelerin yerel düzeydeki karşılığı ve İGE'deki eşleştiği gösterge belirtilirken kimi zaman direkt kimi zaman ise dolaylı bir ilişki düşünülerek kurgulanmıştır. Örneğin bir SKA göstergesi olan "3.1.1. Anne ölüm oranı" bu haliyle yerel düzeyde izlenebilecekken; yine SKA'daki göstergelerden "16.1.1. Cinsiyet ve yaşa göre 100.000 nüfus başına kasten adam öldürme mağdurlarının sayısı" 100.000 kişiye düşen cinayet sayısı olarak düşünülmüş ve ilişkilendirilmiştir. Dolayısıyla cinsiyet ve yaş kırılımı olmasa da toplam cinayet sayısı bu göstergeyi karşılamak için yeterli görülmüştür.
- Gösterge eşleştirmesi yapılırken bahsi geçen veriye erişim olanakları araştırılmış, eğer açık kaynaklardan ulaşılamıyorsa verinin istatistiksel düzeyde tutulduğu ilgili kurumdan teyit edilmiştir. Ancak böyle bir çalışma yapıldığı takdirde verinin paylaşılma hususu kamu kurum ve kuruluşlarının kendi prensipleriyle belirlendiğinin unutulmaması gerekmektedir. Dolayısıyla İGE modelinin geliştirilmesinde kullanılacak yeni göstergelerin tamamına açık kaynaklardan erişilememektedir, ilgili kurumların veri paylaşım politikalarına göre verilerin doğrulanma süreci önümüzdeki dönemde devam edecektir.
- Bu nedenlerden ötürü gösterge karşılaştırmalarında "**potansiyel gösterge**" ifadesi kullanılmıştır. Başka bir deyişle, hem yerel düzeyde belirlenecek göstergelerin SKA'da belirtilen göstergelerle birebir uyumlu olmaması, bazı durumlarda dolaylı ilişkinin söz konusu olması hem de kurumların veri paylaşım politikalarına bağlı bir sürecin işleyişi potansiyel gösterge ifadesini gerekli kılmıştır.

3.1. İGE- İ ve Sürdürülebilir Kalkınma Amaçları Arasındaki İlişki

Bu proje kapsamında 19 Kasım 2019'da Marmara Belediyeler Birliğinde yapılan geniş katılımlı çalıştayda İGE-İ modeli SKA açısından tartışılmış ve İGE-İ'deki 7 Bileşen, SKA'daki 17 Amaç ile ilişkilendirilmiştir. Oluşturulan matriste İGE-İ'deki bileşenlerden Eğitim, Sağlık, Sosyal Yaşam ile Yönetişim ve Saydamlığın 5, Ekonomik Durumun 6, Sosyal Kapsama ile Çevresel Performans ve Ulaşımın ise 7 Sürdürülebilir Kalkınma Amacıyla eşleştirildiği görülmüştür. Çalıştayda Açılış Son amacı göstergeleri itibariyle eşleştirme kapsamı dışında tutulmuştur. Diğer amaçların tamamı İGE-İ ile örtüşmektedir. Ancak bu örtüşmenin gösterge düzeyinde de sağlanabilmesi için İGE-İ modelinin temin edilecek ek verilerle geliştirilmesi gereklidir.

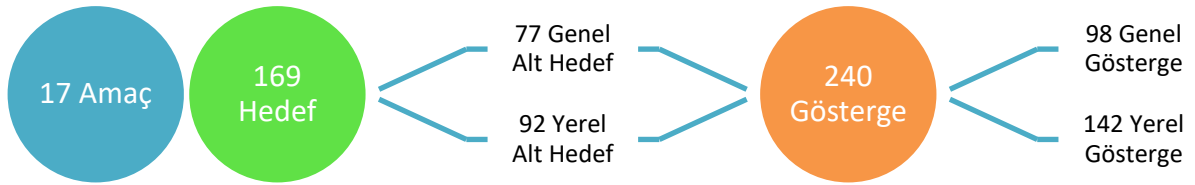
Tablo 3. SKA ve İGE-İ Eşleştirme Matrisi

	Yönetişim ve Saydamlık	Sosyal Kapsama	Ekonomik Durum	Eğitim	Sağlık	Sosyal Yaşam	Çevresel Performans ve Ulaşım
SKA 1							
SKA 2							
SKA 3							
SKA 4							
SKA 5							
SKA 6							
SKA 7							
SKA 8							
SKA 9							
SKA 10							
SKA 11							
SKA 12							
SKA 13							
SKA 14							
SKA 15							
SKA 16							
SKA 17							

3.2. İGE Modeli ve Sürdürülebilir Kalkınma Göstergeleri Arasındaki İlişki

Sürdürülebilir Kalkınma Amaçları 17 Amaç, 169 Hedef ve 232 Gösterge olarak belirlenmiştir. Ancak göstergelerden 8 tanesi farklı amaçlar altında tekrarlandığı için buradaki karşılaştırma süreci 240 Gösterge üzerinden yürütülmüştür. Bu raporda sunulan analizler ışığında 17 Amaca bağlanmış 169 Hedeften 92'si, toplam 240 Göstergeden ise 142'si yerel yönetimlerle ilgilidir. Göstergelerden hangilerinin yerel yönetimlerle ilgili olduğunun tespitinde UCLG-MEWA uzmanlarıyla birlikte bir çalışma yürütülmüş, sadece yerel yönetim hizmet alanı ile sınırlandırmadan yerelde izlenmesi gereken gösterge seti ortaya çıkarılmıştır.

Şekil 5. İGE-İ ve SKA İlişkisi

İGE-İ ile Sürdürülebilir Kalkınma Amaçları arasındaki ilişki ise yerel yönetimlerle ilgili göstergeler üzerinden kurgulanmıştır.

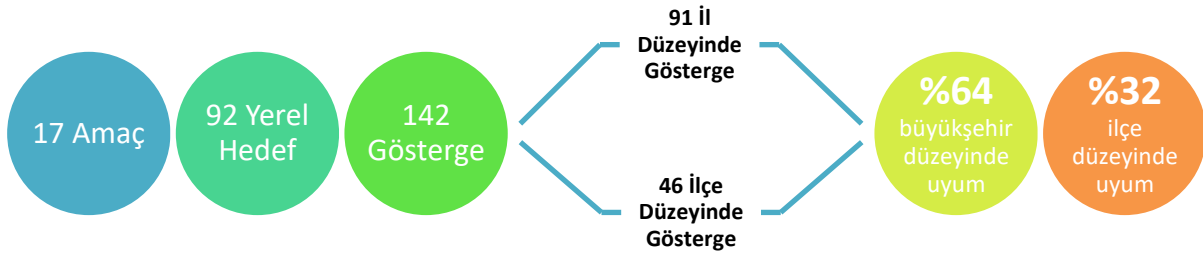
Tablo 4. Sürdürülebilir Kalkınma Hedef ve Gösterge Dağılımı

	Hedef Sayısı	Yerel Hedef Sayısı	Toplam Gösterge Sayısı	Yerel Yönetimlerle İlgili Gösterge Sayısı
Yoksulluğa Son	7	4	12	7
Açlığa Son	8	5	14	9
Sağlık ve Kaliteli Yaşam	13	6	26	15
Nitelikli Eğitim	10	7	11	8
Toplumsal Cinsiyet Eşitliği	9	7	14	11
Temiz Su ve Sanitasyon	8	7	10	9
Erişilebilir ve Temiz Enerji	5	3	6	4
İnsana Yakışır İş ve Ekonomik Büyüme	12	6	17	9
Sanayi, Yenilikçilik ve Altyapı	8	2	12	4
Eşitsizliklerin Azaltılması	10	5	11	5
Sürdürülebilir Şehirler ve Topluluklar	10	10	15	15
Sorumlu Üretim Ve Tüketim	11	7	13	9
İklim Eylemi	5	3	7	5
Sudaki Yaşam	10	4	10	4
Karasal Yaşam	12	5	14	6
Barış, Adalet ve Güçlü Kurumlar	12	5	23	12
Amaçlar İçin Ortaklıklar	19	6	25	10
Toplam	169	92	240	142

*Tabloda UCLG-MEWA'nın "Yerel Yönetimler Tarafından Bilinmesi Gerekenler" raporunda yerel yönetimler ile ilgili olarak belirlediği 92 hedef "Yerel Hedef Sayısı" olarak, SKA gösterge tablosuna göre 92 hedef ile ilgili olan 142 gösterge "Yerel Yönetimlerle İlgili Göstergeler" olarak ele alınmıştır.

İGE-İ modeli büyükşehir düzeyinde yeniden kurgulanıp eklenecek veri seti ile birlikte değerlendirildiğinde, Sürdürülebilir Kalkınma Amaçları kapsamında yerel yönetimlerle ilgili olan 142 Göstergeden 91'nin temsil edilebileceği ortaya konulmuştur. Böylece büyükşehir düzeyinde geliştirilecek İGE-B modeli, Sürdürülebilir Kalkınma Amaçlarının yerel yönetimle ilişkili gösterge bazında %64 oranında uyum sağlayacaktır. İlçe düzeyinde kurgulanan İGE-İ ise eklenecek veri setiyle birlikte düşünüldüğünde ise %32 oranında bir uyum yakalanacaktır. Başka bir deyişle İGE modeli büyükşehir düzeyinde %64, ilçe düzeyinde ise %32 oranında SKA ile uyumlu bir modele dönüşebilecektir.

Şekil 6. SKA Göstergeleri ile İGE Modeli Eşleştirme Oranı

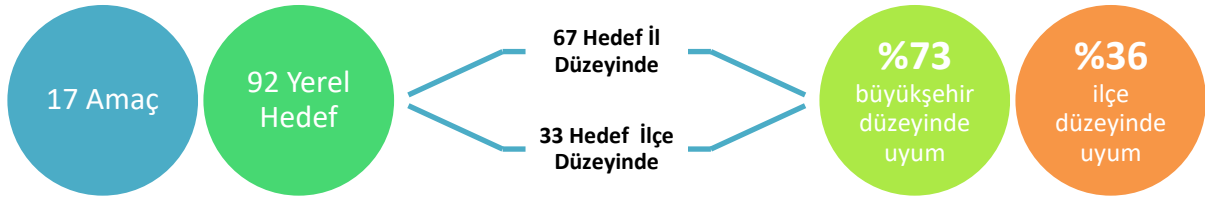
Tablo 5. İnsani Gelişme Endeksi Modelinin Sürdürülebilir Kalkınma Göstergelerini Kapsama Düzeyi

	SKA Yerel Yönetim Gösterge Sayısı	Büyükşehir Düzeyinde Gösterge Sayısı	Büyükşehir Düzeyi Kapsama Oranı	İlçe Düzeyinde Gösterge Sayısı	İlçe Düzeyi Kapsama Oranı
Yoksulluğa Son	7	7	100%	3	43%
Açlığa Son	9	5	56%	2	22%
Sağlık ve Kaliteli Yaşam	15	6	40%	4	27%
Nitelikli Eğitim	8	5	63%	5	63%
Toplumsal Cinsiyet Eşitliği	11	7	64%	3	27%
Temiz Su ve Sanitasyon	9	6	67%	1	11%
Erişilebilir ve Temiz Enerji	4	4	100%	2	50%
İnsana Yakışır İş ve Ekonomik Büyüme	9	7	78%	1	11%
Sanayi, Yenilikçilik ve Altyapı	4	4	100%	3	75%
Eşitsizliklerin Azaltılması	5	2	40%	0	40%
Sürdürülebilir Şehirler ve Topluluklar	15	12	80%	9	60%
Sorumlu Üretim Ve Tüketim	9	6	67%	2	22%
İklim Eylemi	5	3	60%	2	40%
Sudaki Yaşam	4	3	75%	1	25%
Karasal Yaşam	6	5	83%	1	17%
Barış, Adalet ve Güçlü Kurumlar	12	6	50%	5	42%
Amaçlar İçin Ortaklıklar	10	3	30%	2	20%
Toplam	142	91	64%	46	32%

3.3. İGE Modeli ve Sürdürülebilir Kalkınma Hedefleri Arasındaki İlişki

Gösterge düzeyinde yapılan karşılaştırmalı analiz, hedefler düzeyine çekildiğinde İnsani Gelişim Endeksi Modelinin eklenecek veri setiyle birlikte kapsama oranının yükseldiği gözlenmektedir. Burada bir hedefte yer alan göstergelerden herhangi birisinin geliştirilecek İGE Modeli ile eşleştirilmesi, hedefle ilginin kurulduğu kabulünden hareketle uyum oranı olarak hesaplanmıştır. Örneğin “İklim Eylemi” amacıyla yerel düzeyde belirlenen 3 Hedeften 2’si büyükşehir ölçeğindeki göstergelerle ilişkilidir. Eşleşme yeterliliği için hedefe bağlı göstergelerin tamamının karşılanıyor olması gerekmektedir. Dolayısıyla bir hedefe bağlı 3 göstergeden sadece birinin eşleştirilmesi, hedefin de eşleştirildiği bakış açısıyla değerlendirilmiştir. Bununla birlikte genel olarak bakıldığında hedef içindeki göstergelerin karşılanma oranının yüksek olduğu gözlenmekte olup, bahsi geçen durumun sıklık yüzdesinin az olduğu bilinmelidir.

Şekil 7. SKA Hedefleri ile İGE Modeli Eşleştirme Oranı

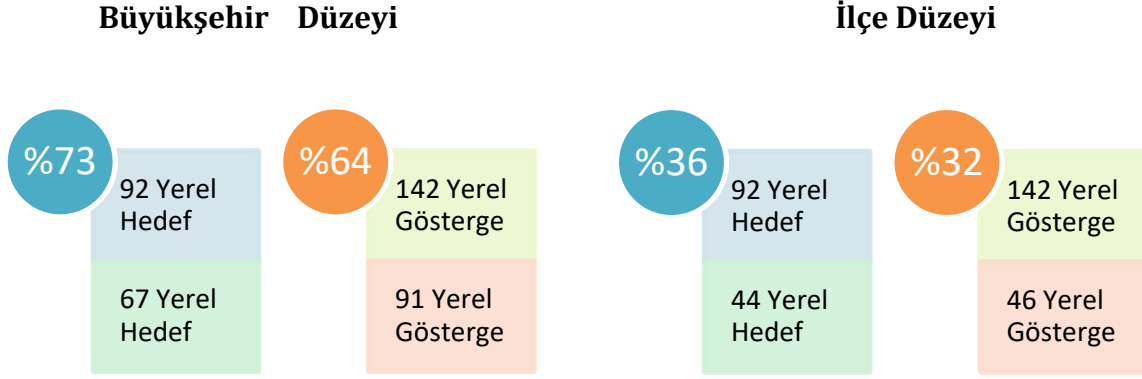

Sürdürülebilir Kalkınma Amaçlarından yerel yönetimlerle ilişkilendirilen 92 Hedeften 67’sine büyükşehir düzeyinde erişilebilirken ilçe düzeyinde bu sayı 33 olarak gerçekleşmektedir. Dolayısıyla büyükşehir düzeyinde geliştirilecek İnsani Gelişim Endeksi – Büyükşehirler Modeli, sürdürülebilir kalkınmanın yerel hedefleriyle %73 oranında, ilçe düzeyinde geliştirilecek İnsani Gelişim Endeksi – İlçeler Modeli ise %36 oranında uyum sağlayacaktır.

Tablo 6. İnsani Gelişme Endeksi Modelinin Sürdürülebilir Kalkınma Hedeflerini Kapsama Düzeyi

	SKA Yerel Yönetim Alt Hedef Sayısı	Büyükşehir Düzeyinde Hedef Sayısı	Büyükşehir Düzeyinde Hedef Kapsama Oranı	İlçe Düzeyinde Hedef Sayısı	İlçe Düzeyinde Hedef Kapsama Oranı
Yoksulluğa Son	4	4	100%	1	25%
Açlığa Son	5	4	80%	2	40%
Sağlık ve Kaliteli Yaşam	6	4	67%	2	33%
Nitelikli Eğitim	7	4	57%	4	57%
Toplumsal Cinsiyet Eşitliği	7	5	71%	2	29%
Temiz Su ve Sanitasyon	7	5	71%	1	14%
Erişilebilir ve Temiz Enerji	3	3	100%	1	33%
İnsana Yakışır İş ve Ekonomik Büyüme	6	6	100%	1	17%
Sanayi, Yenilikçilik ve Altyapı	2	2	100%	2	100%
Eşitsizliklerin Azaltılması	5	2	40%	0	0%
Sürdürülebilir Şehirler ve Topluluklar	10	9	90%	7	70%
Sorumlu Üretim Ve Tüketim	7	5	71%	2	29%
İklim Eylemi	3	2	67%	1	33%
Sudaki Yaşam	4	3	75%	1	25%
Karasal Yaşam	5	4	80%	1	20%
Barış, Adalet ve Güçlü Kurumlar	5	3	60%	3	60%
Amaçlar İçin Ortaklıklar	6	2	33%	2	33%
Toplam	92	67	73%	33	36%

Şekil 8. İGE – SKA Uyum

İnsani Gelişme Endeksi-İlçeler Modeli, büyükşehir düzeyine çekilerek kurumlardan derlenecek ek veriler, saha ve masa başı araştırmalarla üretilecek yeni göstergeler ile geliştirildiğinde sürdürülebilir kalkınmanın yerel hedeflerinin %73'ü, yerel göstergelerin ise %64'ü ile ilişkilendirilebilecektir.

İlçe düzeyindeki mevcut endeks yine ek verilerle geliştirildiğinde, sürdürülebilir kalkınmanın yerel hedeflerinin %36'sı, yerel göstergelerin ise %32'si ile uyum gösterebilecektir.

Ancak bahsedilen oranlarda uyumun sağlanabilmesi için şeffaf, ulaşılabilir ve sürdürülebilir veri tabanlarının oluşturulması, sürdürülebilir kalkınma hedeflerine yönelik göstergelerin yerel ölçekte etkin bir şekilde izlenmesi için önemli bir gereksinimdir.

EK 1: SÜRDÜRÜLEBİLİR KALKINMA GÖSTERGELERİ – İGE MODELİ KARŞILAŞTIRMASI

“Sürdürülebilir Kalkınma Göstergeleri ile İGE Modeli Karşılaştırılması için yürüttüğümüz çalışmada Sürdürülebilir Kalkınma Göstergeleri ile İGE Modeli karşılaştırılmış ve il ve ilçe düzeyi için alternatif veri ve veri kaynaklarının neler olabileceği analiz edilmiştir. “1.2. Yerel Yönetimler Açısından Sürdürülebilir Kalkınma Amaçları” bölümünde listelenmiş olan yerel yönetimler ile ilgili SK hedeflerinin göstergeleri renklendirilmiştir.

AMAÇ 1. YOKSULLUĞA SON

YOKSULLUĞA SON – GÖSTERGELER	İGE-İ / ALTERNATİF VERİ / VERİ KAYNAĞI	DÜZEY
1.1.1. Cinsiyete, yaşa, işteki durumuna ve kent kır ayırımına göre uluslararası yoksulluk sınırının altındaki nüfusun oranı	TÜİK Eşdeğer hanehalkı kullanılabılır fert gelirine göre bölgesel yoksul sayıları ve yoksulluk oranları	il
1.2.1. Cinsiyete ve yaşa göre ulusal yoksulluk sınırının altındaki nüfusun oranı	TÜİK Eşdeğer hanehalkı kullanılabılır fert gelirine göre bölgesel yoksul sayıları ve yoksulluk oranları	il
1.2.2. Ulusal tanımlara göre tüm boyutlarıyla yoksulluk içinde yaşayan tüm yaşlardaki erkek, kadın ve çocukların oranı	TÜİK Eşdeğer hanehalkı kullanılabılır fert gelirine göre bölgesel yoksul sayıları ve yoksulluk oranları	il
1.3.1. Çocukları, işsizleri, yaşlıları, engellileri, hamileleri, yeni doğanları, iş kazasında yaralananları, yoksul ve kırılgan durumdakileri ayırt ederek ve cinsiyete göre sosyal koruma sistemleri/zeminleri tarafından korunan nüfusun oranı	Sosyal güvenlik verileri, SGK üyelik oranı	il
1.4.1. Temel hizmetlere erişim sağlayan hanelerde yaşayan nüfusun oranı	Veri Yok / Kapsam Dışı	
1.5.1. 100 000 kişi başına afetlerden etkilenen, kaybolan ve ölen kişi sayısı	il ve ilçe faaliyet raporlarında itfaye sayısı, vb veriler ile puanlama sistemi oluşturulması	il ve ilçe
1.5.2. Afetlerin yol açtığı doğrudan ekonomik kayıplar Küresel GSYH'ye oranı	il ve ilçe faaliyet raporlarında itfaye sayısı, vb veriler ile puanlama sistemi oluşturulması	il ve ilçe
1.5.3. Ulusal ve yerel düzeyde afet riski azaltma stratejisine sahip ülkelerin oranı	il ve ilçe faaliyet raporlarında itfaye sayısı, vb veriler ile puanlama sistemi oluşturulması	il ve ilçe
1.a.1. Yoksulluk azaltma programlarına doğrudan kamu tarafından ayrılan kaynakların oranı	Yoksullukla mücadele ile ilgili faaliyet raporlarından alınabilecek kontrol listesi oluşturulması	il ve ilçe
1.a.2. Eğitim, sağlık ve sosyal koruma alanlarındaki hizmetlere ayrılan toplam kamu harcamalarının oranı	Yoksullukla mücadele ile ilgili faaliyet raporlarından alınabilecek kontrol listesi oluşturulması	il ve ilçe
1.b.1. Kadınların, yoksulların ve kırılgan grupların orantısız olarak faydalandığı sektörlerle yönelik hükümetin sermaye harcamaları ve diğer harcamalarının oranı	Stratejik planlarda yoksulluk ile mücadele ve toplumsal cinsiyet eşitliğinin sağlanması ile ilgili kontrol listesi oluşturulması	il ve ilçe

SKA 1, toplumdaki en yoksul kesimin sahip olduğu gelirlerin artırılmasının yanı sıra, temel hizmetlere erişimin sağlanması ve herkesin beşeri veya doğal afetlerden korunmasıyla ilgilidir. Bu amaç kapsamında 11 gösterge bulunmaktadır ve bu göstergelerden 7'si yerel yönetimler ile ilgili hedeflere yönelik göstergelerdir. Gösterge 1.1.1, 1.2.1 ve 1.2.2.'ye yönelik il düzeyinde veriye TÜİK'in Gelir ve Yaşam Koşulları Araştırması'nda yer alan “Eşdeğer hanehalkı kullanılabılır fert gelirine göre bölgesel yoksul sayıları ve yoksulluk oranları” tablosundan; Gösterge 1.3.1'e yönelik il düzeyinde veriye Sosyal Güvenlik verileri, SGK Üyelik Oranı baz alınarak ulaşılabilmektedir. il ve ilçe belediyelerinin afetler ile mücadeleye yönelik strateji ve faaliyetleri için Belediye Faaliyet Raporlarını tarayarak bir puanlama sistemi oluşturularak Gösterge 1.5.1., 1.5.2, 1.5.3.'e yönelik il ve ilçe düzeyinde veri oluşturulabilir. Aynı şekilde il ve ilçe belediyelerinin Faaliyet Raporlarından yoksulluk ile mücadele alanındaki hizmetlerin değerlendirildiği kontrol listesi oluşturularak Gösterge 1.a.1 ve 1.a.2. yönelik; yoksulluk ile mücadele ve toplumsal cinsiyet eşitliğinin sağlanması alanındaki hizmetlerin değerlendirildiği il ve ilçe düzeyinde kontrol listesi oluşturularak Gösterge 1.b.1. ile ilgili veri elde edilebilir.

AMAÇ 2. AÇLIĞA SON

AÇLIĞA SON – GÖSTERGELER	İGE-İ / ALTERNATİF VERİ / VERİ KAYNAĞI	DÜZEY
2.1.1. Yetersiz beslenmenin yaygınlığı	AÇSHB Sosyal Yardımlar Genel Müdürlüğü Gıda Yardımı (il düzeyi), Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Vakıfları yardımları (ilçe düzeyi), Belediye sosyal yardımları	il ve ilçe
2.1.2. Gıda Güvensizliği Deneyimi Ölçeği'ne (Food Insecurity Experience Scale - FIES) göre, nüfusun içinde orta ya da ciddi düzeydeki gıda güvensizliğinin yaygınlığı	Veri Yok / Kapsam Dışı	
2.2.1. 5 yaş ve altı çocuklarda büyüme geriliğinin yaygınlığı (Dünya Sağlık Örgütü Çocuk Gelişim Standartları'na göre çocuğun yaşlarına göre medyan boy uzunluğunun 2 st. sapmadan daha kısa bir boyda olması)	Sağlık Bakanlığı	il
2.2.2. 5 yaş altı çocuklar arasında, tipe göre (aşırı zayıflık ve obezite) kötü beslenmenin yaygınlığı (boya göre ağırlığın, Dünya Sağlık Örgütü Çocuk Gelişim Standartları'nın ortanca değerinden >+2 ve <-2 standart sapma göstermesi)	Sağlık Bakanlığı	il
2.3.1. Tarımsal / kırsal / ormancılık işletme büyüklük sınıflarına göre işgücü başına üretim hacmi	İl ve ilçe Tarım ve Orman Müdürlüğü Çiftçi Kayıt Sistemi verileri	il ve ilçe
2.3.2. Küçük ölçekli gıda üreticilerinin cinsiyet ve yerellik kırılımına göre ortalama gelirleri	Veri Yok / Kapsam Dışı	
2.4.1. Verimli ve sürdürülebilir tarım altındaki tarımsal alanların oranı	Tarım ve Orman Bakanlığı	il
2.5.1. Gıda ve tarım için orta ya da uzun dönem saklama tesislerinde saklanmakta olan bitki ve hayvanlara ait genetik materyallerin sayısı	Veri Yok / Kapsam Dışı	
2.5.2. Yok olma riski altında olan, olmayan ya da yok olma riski bilinemeyecek düzeyde olan yerel türlerin oranı	Veri Yok / Kapsam Dışı	
2.a.1. Kamu harcamaları için tarım oryantasyon endeksi	Veri Yok / Kapsam Dışı	
2.a.2. Tarım sektörüne toplam resmi transferler (Resmi kalkınma yardımları ve diğer resmi transferler toplamı)	Veri Yok / Kapsam Dışı	
2.b.1. Üretici destek tahmini	Veri Yok / Kapsam Dışı	
2.b.2. Tarımsal ihracat sübvansiyonları	Veri Yok / Kapsam Dışı	
2.c.1. Gıda fiyatları anomalileri için gösterge	Veri Yok / Kapsam Dışı	

SKA 2, açlığın sona erdirilmesi, gıda güvenliği ve iyi beslenmenin güvence altına alınması ve sürdürülebilir tarımın desteklenmesi ile ilgilidir. Bu amaç ile ilgili 14 gösterge bulunmaktadır, bu göstergelerin 9'u yerel yönetimler ile ilgili hedeflere yönelik göstergelerdir. Gösterge 2.1.1. ile ilgili AÇSHB Sosyal Yardımlar Genel Müdürlüğü Gıda Yardımı (il düzeyi), Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Vakıfları yardımları (ilçe düzeyi), Belediye sosyal yardımları yararlanıcı sayıları baz alınarak il ve ilçe düzeyinde veri oluşturulabilir.

Gösterge 2.2.1. ve 2.3.1. ile ilgili Sağlık Bakanlığı istatistiklerinden il düzeyinde veriye ulaşılabilmektedir. Gösterge 2.3.1 ile ilgili il ve ilçe Tarım ve Orman Müdürlüğü Çiftçi Kayıt Sistemi, Gösterge 2.4.1'e Tarım ve Orman Bakanlığı'nın il bazındaki istatistikleri veri kaynağı olarak kullanılabilir. Gösterge 2.3.2. ve 2.5.1. ve 2.5.2. ile ilgili il ve ilçe düzeyinde veri ve envanter kaynağına ulaşılamamaktadır.

"Tarımsal üretim kapasitesinin artırılması için, geliştirilmiş uluslararası işbirliğini de içerecek şekilde, kırsal altyapı, tarımsal araştırma ve yayın hizmetleri, teknoloji geliştirme ile bitki ve hayvan gen bankalarına yatırımın artırılması" hedefi ile ilgili olan gösterge 2.a.1. ve 2.a.2. ile "Tarımda sübvansiyonların kaldırılması ve piyasa bilgilerine erişim" ile ilgili gösterge 2.b.1. ve 2.c.1 politika geliştirmeye ve veri kaynağı oluşturmaya ihtiyaç olan göstergelerdir. Hedef 2.b kapsamında tarımsal sübvansiyonların azaltılması konusu, Türkiye ve birlikte hareket ettiği G-33 Grubu için Dünya Ticaret Örgütü (DTÖ) taahhütleri kapsamında bir müzakere başlığıdır ve Türkiye müzakerelere devam etmektedir. Gösterge 2.c.1'e yönelik olarak, Gıda ve Tarımsal Ürün Piyasaları İzleme ve Değerlendirme Komitesi fiyat artışlarının nedenlerinin saptanması ve kontrolüne yönelik tedbirler, fiyat artışlarının nedenlerinin belirlenmesi ve gerekli tedbirlerin üretilmesi konusunda çalışmaktadır. Sonuç olarak, bu göstergeler ile ilgili il ve ilçe düzeyinde veriye ulaşılamamaktadır.

AMAÇ 3. SAĞLIKLI VE KALİTELİ YAŞAM

SAĞLIKLI ve KALİTELİ YAŞAM – GÖSTERGELER	İGE-İ / ALTERNATİF VERİ / VERİ KAYNAĞI	DÜZEY
3.1.1. Anne ölüm oranı	TÜİK, Sağlık Bakanlığı, İl ve İlçe Nüfus Müdürlükleri	İl ve İlçe
3.1.2. Uzman sağlık personeli katılımıyla yaptırılan doğumların oranı	Sağlık Bakanlığı	İl ve İlçe
3.2.1. 5 yaş altı ölüm hızı	Sağlık Bakanlığı	İl ve İlçe
3.2.2. Neonatal ölüm hızı	Sağlık Bakanlığı	İl ve İlçe
3.3.1. Cinsiyet, yaş ve önemli gruplara göre enfekte olmamış her 1000 kişiye düşen HIV enfeksiyonuna yeni yakalananların sayısı	Veri Yok / Kapsam Dışı	
3.3.2. 1,000 kişi başına tüberküloz insidansı	Veri Yok / Kapsam Dışı	
3.3.3. 1,000 kişi başına sıtma insidansı	Veri Yok / Kapsam Dışı	
3.3.4. 100,000 kişi başına Hepatit B insidansı	Veri Yok / Kapsam Dışı	
3.3.5. İhmal edilen tropikal hastalıklara karşı müdahaleler gerektiren kişi sayısı	Veri Yok / Kapsam Dışı	
3.4.1. Kalp damar hastalıkları, kanser, diyabet ve kronik solunum hastalığına bağlı ölüm oranı	Sağlık Bakanlığı	İl ve İlçe
3.4.2. İntihar ölüm hızı	Sağlık Bakanlığı, TÜİK	İl ve İlçe
3.5.1. Madde kullanımına bağlı hastalıkların tedavi müdahalelerinin kapsamı (farmakolojik, psikososyal ve rehabilitasyon ve tedavi sonrası bakım hizmetleri)	Sağlık Bakanlığı	İl ve İlçe
3.5.2. Alkolün zararlı kullanımı, ulusal bağlama göre tanımlanmış, bir takvim yılında kişi başına (15 yaş ve üzeri) tüketilen litre olarak saf alkol miktarı	Sağlık Bakanlığı	İl ve İlçe
3.6.1. Karayolu trafik kazaları nedeniyle ölüm oranı	TÜİK	İl
3.7.1. Modern yöntemlerle kendi aile planlaması ihtiyacını karşılayabilen üreme çağındaki (15-49 yaş) kadınların oranı	Veri Yok / Kapsam Dışı	
3.7.2. 10-14 yaş ve 15-19 yaş gruplarında, 1000 kadın başına düşen adölesan doğurganlık hızı	TÜİK	İl
3.8.1. Temel sağlık hizmetlerinin kapsamı (genel ve en dezavantajlı grup arasında üreme, anne, yenidoğan ve çocuk sağlığını; bulaşıcı hastalıklar, bulaşıcı olmayan hastalıklar ve hizmet kapasitesi ve erişimini içeren izleyici müdahalelere dayalı temel hizmetlerin ortalama kapsanma oranı olarak tanımlanmış)	Veri Yok / Kapsam Dışı	
3.8.2. 1000 kişi başına sağlık sigortası ya da bir kamu sağlık sisteminden yararlananların sayısı	SGK	İl
3.9.1. Hanehalkı ve çevre ortamının hava kirliliğine bağlı ölüm oranı	Çevre ve Şehircilik Bakanlığı - Ulusal Hava Kalitesi İzleme Ağı, Çevre Mühendisliği Hava Kirliliği Raporu 2018 (İl ve İlçe)	İl ve İlçe
3.9.2. Güvenilir olmayan su, güvenilir olmayan sağlık hizmetleri ve hijyen eksikliğine bağlı ölüm oranı (tüm hizmetler için güvenilir olmayan su, sağlık hizmetleri ve hijyene maruz kalma)	İl düzeyinde Büyükşehir Belediyelerinde kişi başı kullanılan ve deşarj edilen günlük ortalama atıksu miktarları, Büyükşehir belediyelerinde kişi başı toplanan ortalama atık miktarı, Baraj doluluk oranı, İçme suyu kullanım oranı, kanalizasyon oranı	İl
3.9.3. Kasıtsız zehirlenmeye bağlı ölüm oranı	Veri Yok / Kapsam Dışı	
3.a.1. 15 yaş ve üstü bireyler arasında mevcut tütün kullanımının yaşa göre standartlaştırılmış yaygınlığı	Sağlık Bakanlığı Sigara Alışkanlığı Araştırması	İl
3.b.1. Sürdürülebilir bir temelde uygun fiyatlı ilaç ve aşılarla erişimi olan nüfus oranı	İGE-İ On bin Kişiye Düşen Eczane Sayısı	İl ve İlçe
3.b.2. Tıbbi araştırma ve temel sağlık sektörlerine toplam net resmi kalkınma yardımı	Veri Yok / Kapsam Dışı	
3.c.1. Sağlık çalışanı yoğunluğu ve dağılımı	Sağlık Bakanlığı	İl
3.d.1. Uluslararası Sağlık Mevzuatı kapasitesi ve sağlık acil durum hazır bulunurluğu	İGE-İ On bin Kişiye Düşen Ambulans Sayısı	İl ve İlçe

SKA 3, insanların uzun ve sağlıklı bir yaşama sahip olmalarına yardımcı olmakla ilgilidir. Bu amaç ile ilgili 26 gösterge bulunmaktadır, bu göstergelerin 15'i yerel yönetimler ile ilgili hedeflere yönelik göstergelerdir. Göstergeler açısından SKA 3 Türkiye'nin en iyi durumda olduğu amaçlardan biridir. Gösterge 3.1.1., 3.1.2, 3.2.1., 3.2.2. ile ilgili Sağlık Bakanlığı verileri bulunmaktadır. Bu göstergelerde Türkiye ileri durumdadır ancak bölgesel düzeyde bulaşıcı hastalıklar ile ilgili mücadeleye devam edilmesi gerekmektedir. TÜİK Türkiye Karayolu Trafik Kaza İstatistikleri ve TÜİK Doğum İstatistikleri Araştırmaları ile Gösterge 3.6.1. ve 3.7.2 ile ilgili; SGK kaynakları ile Gösterge 3.8.2. ile ilgili verilere ulaşılmaktadır. Gösterge 3.8.1. ile ilgili il ve ilçe düzeyinde veri kaynağına ulaşılmamaktadır.

Gösterge 3.9.1. ve 3.9.2. ile ilgili Türkiye küresel ortalamasının altındadır. Bu çalışmada Gösterge 3.9.1.'e ulaşmaya katkı sağlayabilecek hava kalitesi verileri ile Gösterge 3.9.2.'ye ulaşmaya katkı sağlayabilecek güvenilir suya ulaşım ile ilgili Belediye verileri alternatif veri kaynakları olarak gösterilmiştir. Gösterge 3.9.3. ile ilgili ölüm oranlarına yönelik veri eksikliği bulunmaktadır. 3.a.1. ve 2.c.1. Göstergeleri ile ilgili Sağlık Bakanlığı verilerine il bazında ulaşılmaktadır. 3.b.1. ve 3.d.1. ile ilgili İNGEV İnsani Gelişme Endeksi 2018 çalışmasındaki On bin Kişiye Düşen Eczane Sayısı ve On bin Kişiye Düşen Ambulans Sayısı göstergeleri alternatif veri kaynağı olarak kapsama alınmıştır. Gösterge 3.b.2. ulusal düzeyde bir veri kaynağı olduğu için kapsam dışında tutulmuştur.

HEDEF 4. NİTELİKLİ EĞİTİM

NİTELİKLİ EĞİTİM – GÖSTERGELER	İGE-İ / ALTERNATİF VERİ / VERİ KAYNAĞI	DÜZEY
4.1.1. (a)2/3 sınıflarında; (b)ilkokul sonunda; ve (c) alt düzey ortaokulun sonunda en azından (i) okuma ve (ii) matematikte yeterlilik düzeyine sahip çocukların ve gençlerin oranı, cinsiyet ayrımında	MEB Öğretmen Başına Düşen Öğrenci Sayısı, İGE-İ Kadınlarda Ortalama Eğitim Süresi	İl ve ilçe
4.2.1. Cinsiyete göre gelişimsel olarak sağlık, öğrenme ve psiko-sosyal iyi olma hali yolunda olan 5 yaş altı çocukların oranı	MEB Okul öncesi okullaşma oranı (İl Milli Eğitim raporlarında ilçe verileri bulunmaktadır)	İl ve ilçe
4.2.2. Cinsiyete göre planlanan öğrenmeye katılım oranı (ilkokula resmi giriş yaşından bir yıl önce)	İGE-İ Hiç Eğitim Almamış Kadın Oranı, MEB Okullaşma oranı (İl Milli Eğitim raporlarında ilçe verileri bulunmaktadır)	İl ve ilçe
4.3.1. Cinsiyete göre son 12 ay içinde gençlerin ve yetişkinlerin örgün ve yaygın eğitim ve öğretime katılma oranı	İGE-İ Ortalama Eğitim Süresi, MEB Okullaşma oranı, MEB Yaygın Eğitim İstatistikleri	İl ve ilçe
4.4.1. Yetenek tipine göre bilgi ve iletişim teknolojileri (BİT) yeteneğine sahip genç ve yetişkinlerin oranı	Veri Yok / Kapsam Dışı	
4.5.1. Bu listede ayrıştırılabilecek tüm eğitim göstergeleri için parite endeksleri (veri elverişliliğine bağlı olarak kadın/erkek, kır/kent, en alt/en üst servet %20'likleri ve engellilik durumu, yerli insanlar ve çatışmalardan etkilenenler gibi diğerleri)	İGE-İ Eğitim Endeksi	İl ve ilçe
4.6.1. Cinsiyete ayrımında, (a) okuryazarlık ve (b) aritmetik becerilerde işlevsel açıdan en az belirli bir düzeyde yeterliliğe sahip belirli bir yaş grubundaki nüfusun yüzdesi	İGE-İ Eğitim Endeksi, MEB İl ve ilçe Okuryazarlık oranı	İl ve ilçe
4.7.1. (i) Küresel vatandaşlık eğitiminin ve (ii) cinsiyet eşitliği ve insan hakları da dahil olmak üzere sürdürülebilir kalkınma için eğitiminin; (a) milli eğitim politikalarının, (b) müfredatın, (c) öğretmen eğitiminin ve (d) öğrenci değerlendirmenin tüm düzeylerinde yaygın hale gelmesi	Veri Yok / Kapsam Dışı	
4.a.1. (a) Elektrik; (b) pedagojik amaçlarla internet; (c) pedagojik amaçlarla bilgisayar; (d) engelli öğrencilere uyarlanmış altyapı ve malzemeler; (e) temel içme suyu; (f) tekil ve cinsiyete göre ayrılmış temel sağlık koruma imkanları; ve (g) temel el yıkama imkanları (her bir WASH göstergesi tanımları gereği) erişimi olan okulların oranı	Veri Yok / Kapsam Dışı	
4.b.1. Sektör ve çalışma çeşidine göre burslar için resmi kalkınma yardımı transferleri hacmi	Veri Yok / Kapsam Dışı	
4.c.1. Belirli bir ülkede, (a) okul öncesi; (b) ilkokul; (c) ortaokul; ve (d) lise düzeylerinde geçerli seviyede öğretim için gerekli olan hizmet öncesi veya hizmet içi en az asgari düzeyde düzenlenen öğretmen eğitimi (örneğin pedagojik eğitim) almış öğretmenlerin oranı	Veri Yok / Kapsam Dışı	

SKA 04, tüm bireylere eğitim, öğrenim ve kendi potansiyellerini tamamen gerçekleştirme fırsatının sağlanması ile ilgilidir. Bu amaç ile ilgili 11 gösterge bulunmaktadır, bu göstergelerden 8'i yerel yönetimler ile ilgili hedeflere yönelik göstergelerdir. Gösterge 4.1.1., 4.2.1.,4.2.2., 4.3.1, 4.5.1., 4.6.1. ile ilgili verilere MEB ve İNGEV İGE-İ 2018 kaynaklarından ulaşılmaktadır. Gösterge 4.4.1., 4.7.1., 4.a.1. ve 4.b.1. için mikro düzeyde veri kaynağına ulaşılamamaktadır.

AMAÇ 5. TOPLUMSAL CİNSİYET EŞİTLİĞİ

TOPLUMSAL CİNSİYET EŞİTLİĞİ – GÖSTERGELER	İGE-İ / ALTERNATİF VERİ / VERİ KAYNAĞI	DÜZEY
5.1.1. Cinsiyet temelinde ayrımcılık yapmama ve eşitliği uygulama, güçlendirme ve teşvik eden yasal çerçevelerin yürürlükte olup olmaması	Yerel yönetimlerde kadın oranı (Belediye meclisleri kadın oranı, çalışan kadın oranı (Belediyelerden veri talebi ile veri temin edilebilir)	il ve ilçe
5.2.1. Şiddetin türüne ve yaşa göre, son 12 ay içinde mevcut ya da eski partneri tarafından fiziksel, cinsel ya da psikolojik şiddete maruz kalan daha önce ilişkisi olmuş 15 yaş ve üzeri yaştaki kadın ve kızların oranı	AÇSPB, TBMM İnsan Hakları İnceleme Komisyonu raporları, Kadın Cinayetlerini Önleme Platformu raporları, bianet haber analiz raporu	il
5.2.2. Yaşa ve olayın oluş yerine göre, son 12 ay içinde partneri dışındaki biri tarafından cinsel şiddete maruz kalan 15 yaş ve üstü kadın ve kızların oranı	TÜİK, Kadın Cinayetlerini Önleme Platformu, vb STK dataları	il
5.3.1. 15 yaşından önce ve 18 yaşından önce evlenmiş ya da bir birliktelikte olmuş 20-24 yaştaki kadınların oranı	TÜİK	il
5.3.2. Yaşa göre, kadın sünneti/kesme geçirmiş 15-49 yaş arası kadın ve kızların oranı	Veri Yok / Kapsam Dışı	
5.4.1. Cinsiyet, yaş ve yere göre ücretsiz ev işleri ve bakıcılık için harcanan zamanın oranı	TÜİK	il
5.5.1. Yerel yönetimler ve ulusal parlamentolardaki kadınların sandalye oranı	YSK, Belediye verileri	il ve ilçe
5.5.2. Yöneticilik pozisyonlarındaki kadınların oranı	Belediyelerden veri talebi	il ve ilçe
5.6.1. Gebelik önleyici uygulamaların kullanımı, cinsel ilişkileri ve üreme sağlığına ilişkin kendi bilinçli kararlarını veren 15-49 yaş kadınların oranı	Veri Yok / Kapsam Dışı	
5.6.2. 15-49 yaş kadınlara cinsel sağlık ve üreme sağlığına ilişkin bilgi ve eğitime erişimi kanun ve yönetmeliklerle garanti eden ülkelerin sayısı	Veri Yok / Kapsam Dışı	
5.a.1. (a) Cinsiyet ayrımında, tarımsal arazi üzerinde mülkiyet veya güvenceli haklara sahip toplam tarımsal nüfus oranı, ve (b) kullanım hakkı ayrımında, tarım arazisi sahipleri veya hak sahipleri arasında kadınların oranı	Veri Yok / Kapsam Dışı	
5.a.2. Toprak sahipliği ve/veya kontrolünde kadınların eşit haklarını garantileyen yasal çerçeveleri olan (örf ve adet hukuku dahil) ülkelerin oranı	Veri Yok / Kapsam Dışı	
5.b.1. Cinsiyete göre cep telefonu sahibi bireylerin oranı	BTK	il
5.c.1. Cinsiyet eşitliği ve kadınların güçlendirilmesi için kamu ödenekleri yapan ve izleme sistemleri olan ülkelerin oranı	Veri Yok / Kapsam Dışı	

SKA 05, kadınlara ve kız çocuklarına karşı uygulanan şiddetin ve ayrımcılığın sonlandırılması, kadınların ve kız çocuklarının hayatın her alanında eşit fırsatlara sahip olmasının sağlanması ile ilgilidir. Bu amaç ile ilgili 14 gösterge bulunmaktadır, bu göstergelerden 11'i yerel yönetimler ile ilgili hedeflere yönelik göstergelerdir. Gösterge 5.1.1. ile ilgili başta Anayasa olmak üzere Türk Ceza Kanunu'nda, Türk Medeni Kanunu'nda ve İş Kanununda pek çok düzenleme gerçekleştirilmiştir. Bu çalışmada il ve ilçe düzeyinde karşılaştırma yapabilmek için bu gösterge için yerel yönetimlerde Belediye meclislerindeki kadın oranı ve Belediyelerde çalışan kadın oranı alternatif veri kaynağı olarak öngörülmüştür. Öte yandan, Gösterge 5.5.1. ve 5.5.2. için YSK ve/veya Belediye verileri veri kaynağı olarak ele alınmaktadır.

Gösterge 5.2.1. ve 5.2.2. , 5.4.1. ile ilgili TÜİK, AÇSPB, TBMM İnsan Hakları İnceleme Komisyonu raporları, Kadın Cinayetlerini Önleme Platformu raporları, bianet haber analiz raporu gibi farklı kaynaklardan il düzeyinde veriye ulaşılmaktadır. Gösterge 5.6.1. ile ilgili il ve ilçe düzeyinde veriye ulaşılmamaktadır. Gösterge 5.3.2. Türkiye için geçersizdir. Gösterge 5.6.2., 5.a.2. ve 5.c.1. ile ilgili SKA kapsamında ülke düzeyinde karşılaştırma yapılmaktadır

AMAÇ 6. TEMİZ SU VE SANİTASYON

TEMİZ SU VE SANİTASYON – GÖSTERGELER	İGE-İ / ALTERNATİF VERİ / VERİ KAYNAĞI	DÜZEY
6.1.1. Güvenilir şekilde yönetilen içme suyu hizmetlerini kullanan nüfusun oranı	İGE-İ Çevreye Yönelik Hizmetler TÜİK içme suyu kullanım oranı, TÜİK Belediye Su İstatistikleri (ilçe)	il ve ilçe
6.2.1. Sabun ve su ile el yıkama imkanı dahil olmak üzere güvenilir şekilde yönetilen atıksu ve kanalizasyon hizmetlerini kullanan nüfusun oranı	TÜİK	il
6.3.1. Güvenilir şekilde arıtılmış atıksu oranı	TÜİK Belediye Atıksu İstatistikleri	il
6.3.2. İyi su kalitesi çevresine sahip su alanlarının oranı	TÜİK	il
6.4.1. Zaman içinde su kullanım verimliliğindeki değişim	TÜİK, İSKİ faaliyet raporu/su tüketim istatistiği	il
6.4.2. Su stresinin düzeyi: kaynaklardan çekilen tatlı suyun mevcut tatlısu kaynaklarına oranı	TÜİK	il
6.5.1. Entegre su kaynakları yönetimi uygulamasının derecesi (0-100)	Veri Yok / Kapsam Dışı	
6.5.2. Su işbirliği için operasyonel bir düzenleme ile sınır ötesi havza alanının oranı	Veri Yok / Kapsam Dışı	
6.6.1. Suyla ilişkili ekosistemlerin kapsamının zaman içindeki değişimi	Veri Yok / Kapsam Dışı	
6.a.1. Devlet koordinasyonundaki harcama planının bir parçası olan su ve atıksu hizmetleri ile ilgili resmi kalkınma yardımının miktarı	Veri Yok / Kapsam Dışı	
6.b.1. Su ve atıksu hizmetlerinin yönetilmesinde yerel toplulukların katılımı için kurulu ve operasyonel politika ve prosedürleri olan yerel yönetim birimlerinin oranı	İGE-İ Çevreye Yönelik Hizmetler TÜİK, İSKİ raporu	il

SKA 06, herkes için temiz içme suyuna erişim ve yeterli sıhhi tesisat mevcudiyeti sağlanması ile ilgilidir. Bu amaç ile ilgili 11 gösterge bulunmaktadır, bu göstergelerden 10'u yerel yönetimlerle ilgili hedeflere yönelik göstergelerdir. Gösterge 6.1.1., 6.2.1., 6.3.1., 6.3.2., 6.4.1., 6.4.2. ve 6.b.1. ile ilgili İGE-İ 2018 Raporu Çevreye Yönelik Hizmetler Endeksi, TÜİK ve/veya İSKİ veri kaynaklarının kullanılması öngörülmüştür.

Gösterge 6.5.1., 6.5.2., ve 6.6.1 ile ilgili Türkiye'de mevcut veri kaynağı bulunmamaktadır. Gösterge 6.a.1. göstergesi, su ve atıksu hizmetleri bazlı resmi kalkınma yardımlarıdır, ülke bazlı veri mevcuttur.

AMAÇ 7. ERİŞİLEBİLİR VE TEMİZ ENERJİ

ERİŞİLEBİLİR VE TEMİZ ENERJİ – GÖSTERGELER	İGE-İ / ALTERNATİF VERİ / VERİ KAYNAĞI	DÜZEY
7.1.1. Elektriğe erişebilen nüfusun oranı	TEİAŞ Elektrik Üretim ve İletim İstatistikleri	İl ve ilçe
7.1.2. Isıtma, aydınlatma ve yemek yapmada temiz yakıt ve teknoloji kullanan nüfusun oranı	İGE-İ Çevreye Yönelik Hizmetler GAZBİR 2018 Doğalgaz Sektör Raporu Doğalgaz penetrasyonu verileri	İl ve ilçe
7.2.1. Toplam nihai enerji tüketimindeki yenilenebilir enerji payı	Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanlığı Yenilenebilir Enerji Genel Müdürlüğü verileri	İl
7.3.1. Ekonominin Enerji Yoğunluğu	Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanlığı Yenilenebilir Enerji Genel Müdürlüğü enerji varlığı & seviyesi verileri, Çevre ve Şehircilik Bakanlığı Faaliyet Raporu	İl
7.a.1. 2020 itibarıyla 100 milyar dolarlık ödenebilir taahhüt doğrultusunda (gelişmekte olan ülkelerin ihtiyaçlarını ele almak için BM İklim Değişikliği Çerçeve Sözleşmesi'ne taraf ülkelerce üstlenilen) her yıl için seferber edilen ABD doları miktarı	Veri Yok / Kapsam Dışı	
7.b.1. Sürdürülebilir kalkınma hizmetlerine teknoloji transferi ve altyapıya finansman aktarımı şeklinde yapılan doğrudan yabancı yatırımların ve GSYH'nın yüzdesi olarak enerji verimliliğindeki yatırımlar	Veri Yok / Kapsam Dışı	

SKA 07, herkesin yeşil enerjiye erişiminin güvence altına alınması ile ilgilidir. Bu amaç ile ilgili 6 gösterge bulunmaktadır, bu göstergelerden 4'ü yerel yönetimler ile ilgili hedeflere yönelik göstergelerdir. Gösterge 7.1.1 ile ilgili TEİAŞ Elektrik Üretim ve İletim İstatistikleri, 7.1.2. ile ilgili İGE-İ Çevreye Yönelik Hizmetler Endeksi ve GAZBİR sektör raporu, 7.2.1. ile ilgili Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanlığı Yenilenebilir Enerji Genel Müdürlüğü 7.3.1. ile ilgili Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanlığı Yenilenebilir Enerji Genel Müdürlüğü enerji varlığı & enerji seviyesi verileri ve Çevre ve Şehircilik Bakanlığı Faaliyet Raporu veri kaynağı olarak öngörülmüştür.

Gösterge 7.a.1. ve 7.b.1. için ülke bazında veri üretilmektedir, 7.b.1. daha çok az gelişmiş ülkeler ve Afrika ülkelerine yönelik bir göstergedir. Bu nedenle bu çalışma kapsamında alternatif veri kaynağı öngörülmemiştir.

AMAÇ 8. İNSANA YAKIŞIR İŞ VE EKONOMİK BÜYÜME

İNSANA YAKIŞIR İŞ VE EKONOMİK BÜYÜME – GÖSTERGELER	İGE-İ / ALTERNATİF VERİ / VERİ KAYNAĞI	DÜZEY
8.1.1. Kişi başına düşen reel GSYH yıllık büyüme hızı	İl düzeyinde kişi başına banka mevduat hacmi	İl
8.2.1. Çalışan kişi başına reel GSYH yıllık büyüme hızı	Veri Yok / Kapsam Dışı	
8.3.1. Cinsiyete göre tarım dışı sektörde herhangi bir sosyal güvenlik kurumuna kayıtlı olmayanların istihdamının oranı	TÜİK	İl
8.4.1. Madde ayak izi, kişi başına düşen madde ayak izi ve GSYH başına madde ayak izi	Veri Yok / Kapsam Dışı	
8.4.2. Yurtiçi madde tüketimi, kişi başına yurt içi madde tüketimi ve GSYH başına yurt içi madde tüketimi	Veri Yok / Kapsam Dışı	
8.5.1. Meslek, yaş ve engelli kişilere göre, kadın ve erkek çalışanların, saatlik ortalama kazançları	TÜİK Resmi İşgücü Maliyeti ve Kazanç İstatistikleri	İl
8.5.2. Cinsiyet, yaş ve engelli kişilere göre işsizlik oranı	TÜİK Cinsiyet ve eğitim durumuna göre aylık ortalama brüt ücret ve yıllık ortalama brüt kazanç, İŞKUR il istihdam raporları	İl
8.6.1. İstihdamda, eğitim ve öğretim sisteminde yer almayan gençlerin oranı (15-24 yaş)	TÜİK	İl
8.7.1. Cinsiyet ve yaşa göre 5-17 yaş arası çalışan çocukların sayısı ve oranı	TÜİK	İl
8.8.1. Cinsiyet ve göçmen durumuna göre, ölümcül ve ölümcül olmayan iş kazalarının sıklık oranları	SGK	İl
8.8.2. Cinsiyet ve göçmenlik statüsüne göre, Uluslararası Çalışma Örgütü (ILO) metin kaynakları ve ulusal mevzuata dayalı olarak çalışma hakları mevzuatının uyumlulaştırılmasındaki artış (dernek ve toplu pazarlık özgürlüğü)	Veri Yok / Kapsam Dışı	
8.9.1. Turizmin toplam GSYH ve büyüme hızının bir oranı olarak GSYH'ya etkisi	Kültür ve Turizm Bakanlığı il/ilçe işletme sayısı, ziyaretçi istatistiği	İl ve İlçe
8.9.2. Cinsiyete göre, toplam istihdamın ve istihdam büyüme hızının bir oranı olarak turizm sektörlerindeki iş sayısı	Veri Yok / Kapsam Dışı	
8.10.1. 100.000 yetişkin başına ticari banka şube ve bankamatik (ATM) sayısı	İGE- İ On bin Kişiye Düşen Banka Şube Sayısı ATM Sayısı	İl ve İlçe
8.10.2. Bir bankada, başka finans kurumunda ya da bir mobil-para-servis sağlayıcısı olan (15 yaş ve üzeri) yetişkinlerin oranı	BDDK	İl
8.a.1. Ticari taahhütler ve ödemeler için yardım	Veri Yok / Kapsam Dışı	
8.b.1. Ulusal bütçelerin ve GSYH'nın bir oranı olarak sosyal koruma ve istihdam programlarına yapılan toplam kamu harcamaları	Veri Yok / Kapsam Dışı	

SKA 08, herkes için yeterli iş imkanlarının ve ekonomik fırsatların oluşturulması ile ilgilidir. Bu amaç ile ilgili 17 gösterge bulunmaktadır, bu göstergelerden 9'u yerel yönetimler ile ilgili hedeflere yönelik göstergelerdir. Gösterge 8.1.1 ile ilgili il düzeyinde kişi başına banka mevduat hacminin veri kaynağı olarak kullanılması öngörülmüştür. Gösterge 8.3.1., 8.5.1., 8.6.1., 8.7.1 ile ilgili TÜİK'den, 8.5.2. ile ilgili TÜİK ve İŞKUR İl İstihdam Raporlarından; 8.8.1. ile ilgili SGK'dan veriye ulaşılabilmektedir. Gösterge 8.9.1. ile ilgili Kültür ve Turizm Bakanlığı il/ilçe işletme sayısı, ziyaretçi istatistiği; Gösterge 8.10.1. için İGE- İ On bin Kişiye Düşen Banka Şube Sayısı ve il ve ilçelerdeki ATM sayısı, Gösterge 8.10.2. için BDDK veri kaynağı olarak öngörülmüştür.

Gösterge 8.2.1., 8.4.1., 8.4.2. ile ilgili il ve ilçe düzeyinde veri bulunmamaktadır. Gösterge 8.8.2. için mevzuat takibi gereklidir ve 8.a.1. ve 8.a.2. ile ilgili il ve ilçe düzeyinde veriye ulaşılamamaktadır.

AMAÇ 9. SANAYİ, YENİLİKÇİLİK VE ALT YAPI

SANAYİ, YENİLİKÇİLİK VE ALT YAPI – GÖSTERGELER	İGE-İ / ALTERNATİF VERİ / VERİ KAYNAĞI	DÜZEY
9.1.1. Her mevsim geçit veren yolların 2 km yakınında yaşayan kırsal nüfusun oranı	Kara Yolları Genel Müdürlüğü	İl ve ilçe
9.1.2. Ulaşım modlarına göre yolcu ve yük hacmi	İGE-İ Metro, Hafif Metro, Tramvay Hattı Varlığı Belediye yolcu sayısı verileri	İl ve ilçe
9.2.1. Kişi başına ve GSYH'nin bir oranı olarak imalat sanayi katma değeri	Veri Yok / Kapsam Dışı	
9.2.2. Toplam istihdamın bir oranı olarak imalat sanayi istihdamı	TÜİK	İl
9.3.1. Toplam sanayi katma değeri içinde küçük ölçekli sanayilerin oranı	KSS, OSB sayısı, belediyenin inkübasyon, inovasyon merkezi varlığı, açılan-kapanan şirket sayısı nace koduna göre	İl ve ilçe
9.3.2. Bir kredi borcu olan ya da kredi limiti bulunan küçük ölçekli sanayilerin oranı	BDDK	İl
9.4.1. Katma değer birim başına CO2 emisyonu	TÜİK	İl
9.5.1. GSYH'nin bir oranı olarak araştırma ve geliştirme harcamalarının oranı	TÜİK Ar-Ge araştırması, Ar-ge merkezi sayısı, Ar-Ge harcama tutarı, TÜBİTAK tarafından fonlanan Ar-Ge projeleri destek miktarı KOSGEB tarafından fonlanan Ar-Ge proje destek miktarı	İl
9.5.2. Bir milyon yerleşimci başına düşen araştırmacı sayısı (tam zamanlı eşdeğer)	Veri Yok / Kapsam Dışı	
9.a.1. Altyapıya toplam uluslararası resmi destek (resmi kalkınma yardımlarına ilave olarak diğer resmi yardım akışları)	Veri Yok / Kapsam Dışı	
9.b.1. Toplam katma değer içindeki orta ve yüksek teknolojlili katma değer üreten sanayi sektörlerinin oranı	Veri Yok / Kapsam Dışı	
9.c.1. Teknoloji türüne göre bir mobil şebeke tarafından kapsanan nüfus oranı	BTK	İl ve ilçe

SKA 09, herkesin kendilerini dünyanın kalanına bağlayacak altyapıya erişimlerinin sağlanması ile ilgilidir. Bu amaç ile ilgili 12 gösterge bulunmaktadır, bu göstergelerden 4'ü yerel yönetimler ile ilgili hedeflere yönelik göstergelerdir. Gösterge 9.1.1. ile ilgili Kara Yolları Genel Müdürlüğü; 9.1.2. ile ilgili İGE-İ 2018 raporu Metro, Hafif Metro, Tramvay Hattı Varlığı göstergesi ve Belediye yolcu sayısı; 9.2.2. ve 9.4.1. ile ilgili TÜİK, 9.3.2. ile ilgili BDDK ve 9.c.1. ile ilgili BTK'dan veriye ulaşılmaktadır. Gösterge 9.3.1. ile ilgili il ve ilçe düzeyinde KSS, OSB sayısı, belediyenin inkübasyon, inovasyon merkezi varlığı, NACE koduna göre açılan-kapanan şirket sayısı ve Gösterge 9.5.1. ile ilgili TÜİK Ar-Ge araştırması, il düzeyinde Ar-ge merkezi sayısı, Ar-Ge harcama tutarı, TÜBİTAK tarafından fonlanan Ar-Ge projeleri destek miktarı, KOSGEB tarafından fonlanan Ar-Ge proje destek miktarı veri kaynağı olarak öngörülmüştür.

Gösterge 9.2.1., 9.5.2., 9.a.1. ve 9.b.1. ile mikro düzeyde veri kaynağı bulunmamaktadır.

AMAÇ 10. EŞİTSİZLİKLERİN AZALTILMASI

EŞİTSİZLİKLERİN AZALTILMASI – GÖSTERGELER	İGE-İ / ALTERNATİF VERİ / VERİ KAYNAĞI	DÜZEY
10.1.1. Hanehalkı harcamalarının ya da kişi başına gelirin en alttaki %40'lık dilimin içinde ya da toplam nüfus içindeki büyüme hızı	TÜİK	İl
10.2.1. Yaş, cinsiyet, engelliliğe göre medyan gelirin yüzde 50 düzeyinin altında yaşayanların oranı	TÜİK	İl
10.3.1. Uluslararası insan hakları hukuku çerçevesinde yasaklanmış olan ayrımcılık baz alınarak, önceki 12 ay içinde bizzat ayrımcılığa ya da tacize uğradığını hissettiğini bildiren nüfusun oranı	Veri Yok / Kapsam Dışı	
10.4.1. Ücretler ve sosyal koruma transferlerini içeren işgücünün GSYH'deki payı	Veri Yok / Kapsam Dışı	
10.5.1. Finansal Sağlık Göstergeleri	Veri Yok / Kapsam Dışı	
10.6.1. Gelişmekte olan ülkelerin uluslararası kuruluşlarda oy hakkı ve üyelik oranı	Veri Yok / Kapsam Dışı	
10.7.1. Hedef ülkede kazanılan yıllık gelirin bir oranı olarak çalışanların işe alım sebebiyle ortaya çıkan maliyetleri	Veri Yok / Kapsam Dışı	
10.7.2. İyi yönetilen göç politikalarını uygulayan ülkelerin sayısı	İGE-İ Mültecilere Yönelik Hizmetler	İl ve İlçe
10.a.1. Sıfır gümrük vergili gelişmekte olan ülkeler ve en az gelişmiş ülkelerden yapılan ithalata uygulanan tarife sınırlarının oranı	Veri Yok / Kapsam Dışı	
10.b.1. Kaynak alıcı ve donör ülkeler ve akış türüne göre, kalkınma için giden toplam kaynak (örneğin resmi kalkınma yardımı (RKY), doğrudan yabancı yatırımlar ve diğer kaynak akımları)	Veri Yok / Kapsam Dışı	
10.c.1. Göçmenlerin havale edilen miktarlarının bir oranı olarak havale masrafları	Veri Yok / Kapsam Dışı	

SKA 10, en zengin nüfusla en yoksul nüfusun arasındaki eşitsizliğin azaltılması ile ilgilidir. Bu amaç ile ilgili 11 gösterge bulunmaktadır, bu göstergelerden 5'i yerel yönetimler ile ilgili hedeflere yönelik göstergelerdir. Gösterge 10.1.1. ve 10.1.2. ile ilgili TÜİK'den il düzeyinde veriye ulaşılmaktadır. Gösterge 10.7.2. SKA için ülke bazında analizin yapıldığı bir göstergedir ancak bu çalışmada İl ve İlçe düzeyinde veri kaynağı oluşturmak amacı ile İGE-İ Mültecilere Yönelik Hizmetler göstergesinin kullanılması öngörülmüştür. Kalan 8 gösterge ile ilgili olarak Türkiye'de ülke ve/veya il ve İlçe bazında veri üretilmemektedir. Örneğin Türkiye'de ayrımcılıkla ilgili olarak bütün Avrupa'da uygulanan Azınlıklar ve Ayrımcılık Araştırması benzeri sistematik veri derlenmemektedir.

AMAÇ 11. SÜRDÜRÜLEBİLİR ŞEHİRLER VE TOPLULUKLAR

SÜRDÜRÜLEBİLİR ŞEHİRLER VE TOPLULUKLAR- GÖSTERGELER	İGE-İ / ALTERNATİF VERİ / VERİ KAYNAĞI	DÜZEY
11.1.1. Gecekondu, gayri resmi yerleşim yerleri veya yetersiz konutlarda yaşayan kent nüfusunun oranı	İmar bilgileri/ruhsatsız konut sayıları/ konut m2 vergi	İl ve ilçe
11.2.1. Cinsiyet, yaş ve engelli kişilere göre, toplu taşıma araçlarına kolay erişimi olan nüfusun oranı	İGE-İ Engellilere Yönelik Hizmetler Belediye engelli araç sayısı	İl ve ilçe
11.3.1. (Yerleşim amaçlı) Arazi tüketim oranının nüfus artış hızına oranı	Veri Yok / Kapsam Dışı	
11.3.2. Düzenli ve demokratik işleyen kentsel planlama ve kent yönetimine, sivil toplumun doğrudan katılım mekanizması bulunan şehirlerin oranı	İGE-İ Yönetişim ve Saydamlık Endeksi Kent konseyinde kadın, genç, çocuk meclisi varlığı; STK'lar ile işbirliği içerisinde yürütülen proje sayısı	İl ve ilçe
11.4.1. Mirasın türüne göre (kültürel, doğal, karışık ve Dünya Miras Merkezi seçilmesi), hükümetin seviyesine(ulusal, bölgesel ve yerel/belediye),harcama tipine göre(işletme harcamaları/yatırım) ve özel fon tipine göre(bağışlar, özel ve kar amacı gütmeyen sektör ve sponsorluk) tüm kültürel ve doğal mirasın korunması ve muhafazası, korumada kişi başına yapılan toplam harcama(kamu ve özel)	İGE-İ Sosyal Yaşam Endeksi Kültürel ve doğal mirasın korunması alanında Belediye tarafından yürütülen proje/faaliyet sayısı, Kültürel ve doğal mirasın korunması alanında Belediye harcamalarının toplam belediye bütçesine oranı (Belediye faaliyet raporları baz alınarak değerlendirme yapılması)	İl ve ilçe
11.5.1. 100 000 kişi başına afetlerden etkilenen, kaybolan ve ölen kişi sayısı	AFAD Trafik Kaza ve Denetim İstatistikleri (yangın, boğulma, trafik kazası, vb)	İl
11.5.2. Afetin kritik altyapının hasar görmesi ve temel hizmetlerin bozulmasına verdiği zararı kapsayan doğrudan ekonomik kayıpların küresel GSYH'ye oranı	Veri Yok / Kapsam Dışı	
11.6.1. Düzenli olarak toplanan ve uygun nihai bertaraf edilebilen kentsel katı atıkların toplam kentsel katı atıklara (şehir bazında) oranı	İGE-İ Belediye Çevresel Performans Endeksi Atık bertaraf ve/ya geri dönüşüm tesis sayısı ve tesis kapasitesi, Büyükşehir belediyelerinde kişi başı toplanan ortalama atık miktarı	İl ve ilçe
11.6.2. Şehirlerdeki (nüfusa göre ağırlıklı) ince partikül maddelerin (örneğin PM2.5 ve PM10) yıllık ortalama seviyeleri	İGE-İ Belediye Çevresel Performans Endeksi Çevre ve Şehircilik Bakanlığı verileri, Gerçek Zamanlı Hava Kalitesi verileri Çevre Mühendisleri Odası Hava Kirliliği Raporu	İl ve ilçe
11.7.1. Cinsiyet, yaş ve engelli kişilere göre kamu kullanımına tamamen açık, yapılaşmış alanların şehirlerdeki ortalama payı	İGE-İ Belediye Çevresel Performans Endeksi Engellilere yönelik düzenlenmiş kamu binası sayısı, çocuk parkı/oyun alanı sayısı, engelli parkı sayısı, Belediyelerin engelli - kadın hizmet üniteleri sayısı	İl ve ilçe
11.7.2. Cinsiyet, yaş, engellilik durumu ve olay yerine göre, son 12 ay içinde fiziksel ya da cinsel taciz mağduru kişilerin oranı	Kadın cinayetleri önleme platformu, vb STK araştırmaları, Umut Vakfı Türkiye Silahlı Şiddet Haritası, Bianet vb taramalar	İl ve ilçe
11.a.1. Şehirlerin büyüklüğü kırılımına göre nüfus projeksiyonları ve kaynak ihtiyaçlarını entegre eden kentsel ve bölgesel kalkınma planlarının uygulandığı şehirlerde yaşayan nüfusun oranı	Belediye Stratejik planları, Kalkınma Ajansları Bölge Planları	İl
11.b.1. Sendai Afet Risk Azaltma Çerçevesi 2015-2030 doğrultusunda yerel afet risk azaltma stratejilerini benimseyen ve uygulayan yerel yönetimlerin oranı	Belediye stratejik planları ve faaliyet raporları, AFAD Stratejik planı ve faaliyet raporları	İl ve ilçe
11.b.2. Ulusal ve yerel düzeyde afet risk azaltma stratejilerine sahip ülke sayısı	AFAD Stratejik planı ve Faaliyet raporları, AKOM, UKAME varlığı	İl
11.c.1. En az gelişmiş ülkelerde, yerel malzemeler kullanılarak inşa edilen ve tadilat yapılan dayanıklı, sürdürülebilir ve kaynak etkin binalara tahsis edilen finansal yardım oranı	Veri Yok / Kapsam Dışı	

SKA 11, şehirlerin kentselleşen dünyadaki sürdürülebilir kalkınma faaliyetlerinin merkezine konumlandırılması ile ilgilidir. Bu amaç ile ilgili tüm hedefler ve göstergeler yerel yönetimler ile ilgilidir. 13 gösterge ile ilgili İGE-İ 2018 çalışması, Belediye, AFAD, Çevre ve Şehircilik Bakanlığı, Kalkınma Ajansları, STK araştırmaları gibi farklı kaynaklardan veriye ulaşılmaktadır. Gösterge 11.5.1. ve 11.c.1. ülke bazlı veri üretilebilecek göstergelerdir, kapsam dışı bırakılmıştır.

AMAÇ 12. SORUMLU ÜRETİM VE TÜKETİM

SORUMLU ÜRETİM VE TÜKETİM – GÖSTERGELER	İGE-İ / ALTERNATİF VERİ / VERİ KAYNAĞI	DÜZEY
12.1.1. Bir öncelik ya da ulusal politikadaki bir hedef olarak sürdürülebilir tüketim ve üretimi (SCP) yaygınlaştıran ya da sürdürülebilir tüketim ve üretim SCP - Ulusal Eylem Planları'na sahip ülke sayısı	Veri Yok / Kapsam Dışı	
12.2.1. Karbon ayak izi, kişi başına düşen karbon ayak izi ve GSYH başına madde ayak izi	Veri Yok / Kapsam Dışı	
12.2.2. Yurtiçi karbon tüketimi, kişi başına yurt içi madde tüketimi ve GSYH başına yurt içi karbon tüketimi	Veri Yok / Kapsam Dışı	
12.3.1. Küresel gıda kaybı endeksi	Belediye İklim Değişikliği Eylem Planı, Belediye Faaliyet Raporlarının iklim değişikliği açısından değerlendirilmesi	il ve ilçe
12.4.1. İlgili her anlaşma gereği tehlikeli atıklar ve diğer kimyasallarla ilgili bilgi aktarım taahhütü bulunan, uluslararası çok taraflı anlaşmalara dâhil olan tarafların sayısı	TÜİK Atık İstatistikleri	il
12.4.2. Atık bertaraf şekline göre kişi başına üretilen tehlikeli atık ve işlenmiş tehlikeli atık oranı	İGE-İ Belediye Çevresel Performans Endeksi TÜİK atık istatistikleri, TÜİK kişi başına toplanan ortalama atık miktarı, TÜİK Tıbbi Atık İstatistikleri	il
12.5.1. Ulusal geri dönüşüm oranı, geri dönüştürülmüş materyal ton miktarı	İGE-İ Belediye Çevresel Performans Endeksi Atık bertaraf ve/ya geri dönüşüm tesis sayısı ve tesis kapasitesi, Büyükşehir belediyelerinde kişi başı toplanan ortalama atık miktarı	il
12.6.1. Sürdürülebilirlik raporları yayınlayan şirketlerin sayısı	Veri Yok / Kapsam Dışı	
12.7.1. Sürdürülebilir kamu ihale politikaları ve eylem planları uygulayan ülkelerin sayısı	Veri Yok / Kapsam Dışı	
12.8.1. (a) Ulusal eğitim politikaları içinde, (b) müfredatta, (c) öğretmen eğitiminde ve (d) öğrenci değerlendirmede; (i) küresel vatandaşlık eğitimi ve (ii) sürdürülebilir kalkınma için eğitimin (iklim değişikliği eğitimi dahil) ne ölçüde yaygın hale getirildiği	Belediye faaliyet raporları taraması (sürdürülebilir kalkınma, iklim değişikliği, küresel vatandaşlık alanında uygulanan proje/etkinlik/eğitim sayısı)	il ve ilçe
12.a.1. Gelişmekte olan ülkelere sürdürülebilir tüketim, üretim ve çevreye uyumlu teknolojiler için araştırma geliştirmede alanında yapılan yardım miktarı	Ar-ge merkezi sayısı, Ar-Ge harcama tutarı	il
12.b.1. Üzerinde uzlaşılmış izleme ve değerlendirme araçları bulunan sürdürülebilir turizm stratejilerinin ya da politikalar ve uygulanan sürdürülebilir eylem planlarının sayısı	Turizm master planı	il
12.c.1. Toplam ulusal fosil yakıt harcamalarına ve GSYH'ye (üretim ve tüketim) oranı olarak, fosil yakıtlara verilen sübvansiyon miktarı	Veri Yok / Kapsam Dışı	

SKA 12, sadece ihtiyaçlar kadar üretim ve tüketim yaparak gezegen üzerindeki etkilerin azaltılması ile ilgilidir. Bu amaç ile ilgili 13 gösterge bulunmaktadır, bu göstergelerden 9'u yerel yönetimlerle ilgili hedeflere yönelik göstergelerdir. Gösterge 12.3.1. ile ilgili Belediye İklim Değişikliği Eylem Planı varlığının ve Belediye Faaliyet Raporlarının taranarak iklim değişikliği ile mücadeleyle yönelik oluşturulan faaliyet değerlendirme tablolarının veri kaynağı olarak kullanımı öngörülmüştür. Gösterge 12.4.1., 12.4.2., 12.5.1. ile ilgili İGE-İ 2018 Belediye Çevresel Performans Endeksi, TÜİK Atık İstatistikleri, Atık bertaraf ve/ya geri dönüşüm tesis sayısı ve tesis kapasitesi, Büyükşehir belediyelerinde kişi başı toplanan ortalama atık miktarı, TÜİK Tıbbi Atık İstatistikleri veri kaynağı olarak ele alınmıştır. 12.8.1. ile ilgili Belediye faaliyet raporları taranarak sürdürülebilir kalkınma, iklim değişikliği, küresel vatandaşlık alanında uygulanan proje/etkinlik/eğitim için faaliyet değerlendirme tablosu oluşturulması öngörülmüştür. Gösterge 12.a.1. ile ilgili il düzeyinde Ar-ge merkezi sayısı ve Ar-Ge harcama tutarı ile Gösterge 12.b.1. ile ilgili il düzeyinde Turizm Master Planları veri kaynağı olarak değerlendirilmektedir.

Gösterge 12.1.1., 12.2.1., 12.2.2., 12.c.1. için ülke bazında veri oluşturulmakta veya veri üretilmemektedir. Gösterge 12.6.1.'in özel sektöre yönelik bir gösterge olması nedeni bu çalışmada kapsam dışı bırakılmıştır.

AMAÇ 13. İKLİM EYLEMİ

İKLİM EYLEMİ – GÖSTERGELER	İGE-İ / ALTERNATİF VERİ / VERİ KAYNAĞI	DÜZEY
13.1.1. Ulusal ve yerel düzeyde afet riski azaltma stratejileri olan ülkelerin sayısı	Veri Yok / Kapsam Dışı	
13.1.2. 100 000 kişi başına afetlerden etkilenen, kaybolan ve ölen kişi sayısı	AFAD	İl
13.2.1. Gıda üretimini tehdit etmeyen bir şekilde düşük sera gazı emisyonu geliştirme ve iklim direncini geliştirmek ve iklim değişikliğinin olumsuz etkilerine uyum yeteneğini arttıran entegre bir politika/strateji/planın operasyonelleştirilmesi ya da kurulmasını tebliğ eden ülkelerin sayısı (ulusal bir uyum planı, ulusal belirlenen katkı, ulusal iletişim, iki yıllık güncelleme raporu veya diğerlerini içeren)	Veri Yok / Kapsam Dışı	
13.3.1. Birincil, ikincil ve üçüncül öğretim programlarına (iklim değişikliği hakkında) hafifletme, uyum, etki azaltma ve erken uyarı entegre etmiş ülkelerin sayısı	Belediye faaliyet raporları iklim değişikliği hk. bilgilendirme/mücadele aktiviteleri	İl ve İlçe
13.3.2. Kalkınma eylemleri, teknoloji transferi, azaltma, uyum (iklim değişikliği hakkında) uygulamak için kurumsal, sistemik ve bireysel kapasite geliştirmenin güçlendirilmesini tebliğ eden ülkelerin sayısı	Çevre ve Şehircilik Bakanlığı verileri, Belediye faaliyet raporları iklim değişikliği hk. bilgilendirme/mücadele faaliyetleri	İl ve İlçe
13.a.1. 2020 itibarıyla 100 milyar dolarlık ödenebilir taahhüt doğrultusunda (gelişmekte olan ülkelerin ihtiyaçlarını ele almak için BM İklim Değişikliği Çerçeve Sözleşmesi'ne taraf ülkelerce üstlenilen) her yıl için seferber edilen ABD doları miktarı	Veri Yok / Kapsam Dışı	
13.b.1. Kadınlara, gençlere, yerel ve dışlanmış topluluklara odaklanmayı içeren iklim değişikliğiyle ilişkili etkili yönetim ve planlama kapasitelerinin yükseltilmesi mekanizmaları için finans, teknoloji ve kapasite geliştirmeyi kapsayan özel destek, ve bir miktar destek alan en az gelişmiş ülkeler ve gelişmekte olan küçük ada devletlerinin sayısı	Veri Yok / Kapsam Dışı	

SKA 13, küresel ısınmanın sonuçlarıyla mücadele ile ilgilidir. Bu amaç ile ilgili 7 gösterge bulunmaktadır, bu göstergelerden 5'i yerel yönetimler ile ilgili hedeflere yönelik göstergelerdir. Gösterge 13.2.1. ile ilgili il düzeyinde AFAD verileri temin edilebilmektedir. Gösterge 13.3.1. ve 13.3.2. ile ilgili Belediye Faaliyet Raporları taranarak iklim değişikliği ile mücadele alanındaki faaliyetlerin değerlendirilmesi için faaliyet değerlendirme tablosu oluşturulması öngörülmüştür. Gösterge 13.2.1., 13.a.1. ve 13.b.1. ülke bazında veri kaynağı oluşturulması gereken göstergelerdir, kapsam dışı bırakılmıştır.

AMAÇ 14. SUDAKİ YAŞAM

SUDAKİ YAŞAM – GÖSTERGELER	İGE-İ / ALTERNATİF VERİ / VERİ KAYNAĞI	DÜZEY
14.1.1. Kıyı ötrofikasyon (sudaki azot ve fosfatın artması) indeksi ve yüzen plastik enkaz yoğunluğu	Çevre ve Şehircilik Bakanlığı, TÜİK il verileri, Yerel yönetimler tarafından deniz/nehir gibi yerlere yönelik temizleme faaliyetleri, mavi bayraklı plaj sayısı	il
14.2.1. Ekosistem tabanlı yaklaşımlar kullanılarak yönetilen ulusal ayrıcalıklı ekonomik bölgelerin oranı	Çevre ve Şehircilik Bakanlığı verileri	il
14.3.1. Ölçümünde anlaşılan temsili örnekleme istasyonları takımının ortalama deniz asit derecesi (pH)	Veri Yok / Kapsam Dışı	
14.4.1. Biyolojik sürdürülebilir seviyelerdeki balık stoklarının oranı	Veri Yok / Kapsam Dışı	
14.5.1. Deniz alanlarıyla ilgili olarak korunan alanların kapsamı	Çevre ve Şehircilik Bakanlığı, Belediyeler tarafından düzenlenen deniz/nehir temizleme çalışmaları (faaliyet raporu taraması)	il ve ilçe
14.6.1. Ülkelerin; yasadışı, bildirilmemiş ve düzenlemesiz balıkçılıkla mücadele edilmesini amaçlayan uluslararası belgelerin uygulanması konusundaki ilerlemesi	Veri Yok / Kapsam Dışı	
14.7.1. Gelişmekte olan küçük ada ülkeleri, az gelişmiş ülkeler ve tüm ülkelerdeki GSYH'nın bir yüzdesi olarak sürdürülebilir balıkçılık	Veri Yok / Kapsam Dışı	
14.a.1. Deniz teknolojisi alanında araştırmaya ayrılan toplam araştırma bütçesinin oranı	Veri Yok / Kapsam Dışı	
14.b.1. Küçük ölçekli balıkçıların erişim haklarını koruyan ve tanıyan yasal/düzenleyici/politik/kurumsal çerçevenin uygulanması konusunda ülkelerin ilerlemesi	Veri Yok / Kapsam Dışı	
14.c.1. Okyanusların ve kaynaklarının sürdürülebilir kullanımı ve korunması için, Birleşmiş Milletler Deniz Hukuku Sözleşmesi'nde yansıtıldığı gibi uluslararası hukuku, okyanuslarla ilişkili belgeler, kurumsal çerçeveler, yasa ve politikalar aracılığıyla uygulayan, kabul eden ve ilerleme kaydettiğini onaylayan ülkelerin sayısı	Veri Yok / Kapsam Dışı	

SKA 14, okyanus ve sahillerin korunması ile ilgilidir. Bu amaç ile ilgili 10 gösterge bulunmaktadır, bu göstergelerden 4'ü yerel yönetimler ile ilgili hedeflere yönelik göstergelerdir. Gösterge 14.1.1. ile ilgili Çevre ve Şehircilik Bakanlığı, TÜİK il verileri, yerel yönetimler tarafından deniz/nehir gibi yerlere yönelik temizleme faaliyetleri, mavi bayraklı plaj sayısı; 14.2.1. ile ilgili Çevre ve Şehircilik Bakanlığı verileri; 14.5.1. ile ilgili Çevre ve Şehircilik Bakanlığı, Faaliyet Raporu taraması ile elde edilecek Belediyeler tarafından düzenlenen deniz/nehir temizleme çalışmalarının değerlendirildiği faaliyet değerlendirme tabloları veri kaynağı olarak öngörülmüştür. Diğer göstergeler ile ilgili veri üretilmemekte veya ülke düzeyinde gösterge olmaları nedeni ile il ve ilçe düzeyinde veri kaynağı bulunmamaktadır.

AMAÇ 15. KARASAL YAŞAM

KARASAL YAŞAM – GÖSTERGELER	İGE-İ / ALTERNATİF VERİ / VERİ KAYNAĞI	DÜZEY
15.1.1. Toplam arazi alanının oranı olarak ormanlık alan	TÜİK orman/kentsel alan istatistikleri	İl
15.1.2. Ekosistem türüne göre karasal ve tatlısu biyoçeşitlilik açısından korunan alanlarla kaplı önemli alanların oranı	Çevre ve Şehircilik Bakanlığı	İl
15.2.1. Sürdürülebilir orman yönetimine doğru ilerleme	Ormanlaştırma, ağaçlandırma, botanik bahçesi kurulması, vb Belediye faaliyetleri (faaliyet planı taraması)	İl ve İlçe
15.3.1. Toplam arazi alanı üzerindeki bozulmuş arazi oranı	Çevre ve Şehircilik Bakanlığı Dağ Yeşil Örtü Endeksi	İl
15.4.1. Dağ biyoçeşitliliği için önemli korunan alanların kapsanması	Veri Yok / Kapsam Dışı	
15.4.2. Dağ Yeşil Örtü Endeksi	Veri Yok / Kapsam Dışı	
15.5.1. Kırmızı Liste Endeksi	Çevre ve Şehircilik Bakanlığı verileri	İl
15.6.1. Faydaların adil ve eşit bir şekilde paylaşımını sağlamak için yasal, idari ve politika çerçevelerini benimseyen ülkelerin sayısı	Veri Yok / Kapsam Dışı	
15.7.1. Yasa dışı av ve kaçakçılık vasıtasıyla doğal hayatın ticarileşmesi oranı	Veri Yok / Kapsam Dışı	
15.8.1. İstilacı yabancı türlerin önlenmesi ya da kontrolüne yeterli kaynak sağlayan ve ilgili ulusal mevzuatı benimseyen ülkelerin oranı	Veri Yok / Kapsam Dışı	
15.9.1. 2011-2020 Biyoçeşitlilik Stratejik Planı'nın Aichi Biyoçeşitlilik Hedefi 2 ile uyumlu ulusal hedeflere yönelik ilerleme	Veri Yok / Kapsam Dışı	
15.a.1. Biyoçeşitlilik ve ekosistemlerin sürdürülebilir kullanımı ve korunması konusunda resmi kalkınma yardımı ve kamu harcamaları	Veri Yok / Kapsam Dışı	
15.b.1. Biyoçeşitlilik ve ekosistemlerin sürdürülebilir kullanımı ve korunması konusunda resmi kalkınma yardımı ve kamu harcamaları	Bioçeşitliliğin korunması ve ekosistemin sürdürülebilir kullanımı alanındaki çalışmalara Belediyeden ayrılan bütçe	İl
15.c.1. Yasa dışı av ve kaçakçılık vasıtasıyla doğal hayatın ticarileşmesi oranı	Veri Yok / Kapsam Dışı	

SKA 15, doğal kaynakların ve doğal hayatın korunması ile ilgilidir. Bu amaç ile ilgili 14 gösterge bulunmaktadır, bu göstergelerden 6'sı yerel yönetimler ile ilgili hedeflere yönelik göstergelerdir. Gösterge 15.1.1. ile ilgili TÜİK orman/kentsel alan istatistikleri, 15.1.2. ve 15.5.1. ile ilgili Çevre ve Şehircilik Bakanlığı verileri, 15.3.1. ile ilgili Çevre ve Şehircilik Bakanlığı Dağ Yeşil Örtü Endeksi veri kaynağı olarak öngörülmektedir. Gösterge 15.2.1. ile ilgili Belediye Faaliyet Raporları taranarak oluşturulabilecek ormanlaştırma, ağaçlandırma, botanik bahçesi kurulması, vb faaliyetlerin yer aldığı faaliyet değerlendirme tablosu veri kaynağı olarak öngörülmüştür. Gösterge 15.b.1. SKA kapsamında ülke bazında veri üretilen bir göstergedir ancak bu çalışmada il ve ilçe düzeyinde Bioçeşitliliğin korunması ve ekosistemin sürdürülebilir kullanımı alanındaki çalışmalara Belediyeden ayrılan bütçenin hesaplanarak alternatif veri kaynağı oluşturulması öngörülmüştür.

Gösterge 15.4.1., 15.4.2., 15.6.1., 15.7.1., 15.8.1. ve 15.c.1. ile ilgili ülke bazında veri üretilmekte ve/veya veri kaynağı bulunmamaktadır.

AMAÇ 16. BARIŞ, ADALET VE GÜÇLÜ KURUMLAR

BARIŞ, ADALET VE GÜÇLÜ KURUMLAR – GÖSTERGELER	İGE-İ / ALTERNATİF VERİ / VERİ KAYNAĞI	DÜZEY
16.1.1. Cinsiyet ve yaşa göre 100.000 nüfus başına kasten adam öldürme mağdurlarının sayısı	Emniyet istatistikleri, ajans press ve bianet verileri, Umut Vakfı Türkiye Silahlı Şiddet Haritası	il ve ilçe
16.1.2. Cinsiyet, yaş ve nedene göre 100.000 nüfus başına çatışmaya bağlı ölümler	Emniyet istatistikleri, ajans press ve bianet verileri, Umut Vakfı Türkiye Silahlı Şiddet Haritası	il ve ilçe
16.1.3. Önceki 12 ay içinde fiziksel, psikolojik veya cinsel şiddete maruz kalan nüfusun oranı	Emniyet istatistikleri, ajans press ve bianet verileri, Umut Vakfı Türkiye Silahlı Şiddet Haritası	il ve ilçe
16.1.4. Yaşadıkları alanın çevresinde yalnız yürürken güvende hissedilen nüfusun oranı	TÜİK Yaşam Memnuniyeti Anketi	il
16.2.1. Son bir ay içinde bakıcılar tarafından herhangi bir fiziksel ceza ve / veya psikolojik saldırganlığa maruz kalan 1-17 yaş arası çocukların oranı	Emniyet istatistikleri, ajans press ve bianet verileri	il
16.2.2. Cinsiyet, yaş ve istismar türüne göre 100.000 nüfus başına insan kaçakçılığı mağdurlarının sayısı	Göç İdaresi İnsan Ticareti Mağduru sayısı	il
16.2.3. 18 yaşına kadar cinsel şiddete maruz kalan 18-29 yaş arası genç kadın ve erkeklerin oranı	Adli Tıp Kurumu verileri	il
16.3.1. Önceki 12 ay içinde yetkili makamlar veya diğer resmi olarak tanınmış uyuşmazlık çözme mekanizmalarına mağduriyetini bildiren şiddet mağdurlarının oranı	Adalet istatistikleri, medya taraması	il
16.3.2. Genel cezaevi nüfusunun bir oranı olarak hüküm giymemiş tutuklular	Veri Yok / Kapsam Dışı	
16.4.1. İç ve dış yasadışı finansal akımların toplam değeri (cari ABD Doları ile)	Veri Yok / Kapsam Dışı	
16.4.2. Uluslararası standartlar ve hukuki araçlar uyarınca izlenen ve kayıtlanan hacizli küçük ve hafif silahların oranı	Veri Yok / Kapsam Dışı	
16.5.1. Önceki 12 ay boyunca en azından bir kamu görevlisiyle teması olan kişilerden kamu görevlileri tarafından rüşvet istenilen ya da bir kamu görevlisine rüşvet veren kişilerin oranı	Veri Yok / Kapsam Dışı	
16.5.2. Önceki 12 ay boyunca en azından bir kamu görevlisiyle teması olan işletmelerden kamu görevlileri tarafından rüşvet istenilen ya da bir kamu görevlisine rüşvet veren işletmelerin oranı	Veri Yok / Kapsam Dışı	
16.6.1. Sektör, bütçe kodu ve benzerlerine göre orijinal bütçenin oranı olarak birincil kamu harcamaları	Veri Yok / Kapsam Dışı	
16.6.2. Son kamu hizmeti tecrübelerinden memnun kalan nüfusun oranı	İGE-İ Belediye Gizli Vatandaş Endeksi	il ve ilçe
16.7.1. Kamu kurumlarındaki (ulusal ve yerel yasama, kamu hizmeti ve yargı) pozisyonların dağılımının ulusal dağılımlara (cinsiyet, yaş, engelliler ve nüfus gruplarına göre) oranı	Belediye ve kamu kurumları verileri	il ve ilçe
16.7.2. Cinsiyet, yaş, engellilik ve nüfus grubuna göre karar alma sürecinin kapsayıcı ve duyarlı olduğuna inanan nüfusun oranı	Veri Yok / Kapsam Dışı	
16.8.1. Gelişmekte olan ülkelerin uluslararası kuruluşlarda oy hakkı ve üyelik oranı	Veri Yok / Kapsam Dışı	
16.9.1. Yaşa göre, bir sivil otorite tarafından doğumları tescil edilen 5 yaş altı çocukların oranı	Veri Yok / Kapsam Dışı	
16.10.1. Önceki 12 ay içinde öldürme, adam kaçırmaya, zorla kaybedilme, keyfi gözaltı ve eziyete uğrayan gazeteci, ilişkili medya personeli, sendikacı ve insan hakları savunucularına ilişkin doğrulanmış vaka sayısı	Veri Yok / Kapsam Dışı	
16.10.2. Halkın bilgiye erişimi için anayasal, yasal ve / veya politik düzenlemeleri benimseyen ve uygulayan ülkelerin sayısı	Veri Yok / Kapsam Dışı	
16.a.1. Paris İlkelerine uygun olarak bağımsız ulusal insan hakları kurumlarının varlığı	Veri Yok / Kapsam Dışı	
16.b.1. Uluslararası insan hakları hukuku çerçevesinde yasaklanan ayrımcılığın zemini temelinde, önceki 12 ay içinde bizzat ayrımcılığa ya da tacize uğradığını hissettiğini bildiren nüfusun oranı	Emniyet istatistikleri	il

SKA 16, bireylerin güvenliğinin ve devletlerin verimli ve adil işlemelerinin sağlanması ile ilgilidir. Bu amaç ile ilgili 23 gösterge bulunmaktadır, bu göstergelerden 12'si yerel yönetimler ile ilgili hedeflere yönelik göstergelerdir. Gösterge 16.1.1., 16.1.2., 16.1.3., 16.2.1. ile ilgili Emniyet istatistikleri, ajans press ve bianet verileri, Umut Vakfı Türkiye Silahlı Şiddet Haritası veri kaynağı olarak öngörülmüştür. Gösterge 16.1.4. ile ilgili TÜİK Yaşam Memnuniyeti, 16.2.2. ile ilgili Göç İdaresi İnsan Ticareti Mağduru sayısı, 16.2.3. ile ilgili Adli Tıp Kurumu verileri, 16.3.1. ile ilgili Adalet istatistikleri ve medya taraması, 16.7.1 ile ilgili Belediye ve kamu kurumları verileri, 16.b.1. ile ilgili Emniyet istatistikleri veri kaynağı olarak öngörülmüştür. Bu göstergeler dışında kalan 10 gösterge ile ilgili veri üretilmemekte veya göstergelerin ülke düzeyinde gösterge olmaları nedeni ile il ve ilçe düzeyinde veri kaynağı bulunmamaktadır.

AMAÇ 17. AMAÇLAR İÇİN ORTAKLIKLAR

AMAÇLAR İÇİN ORTAKLIKLAR – GÖSTERGELER	İGE-İ / ALTERNATİF VERİ / VERİ KAYNAĞI	DÜZEY
17.1.1. Kaynağına göre GSYH'nın bir oranı olarak toplam devlet gelirleri	Vergi istatistikleri	İl
17.1.2. Yurtiçi vergilerle finanse edilen iç bütçenin oranı	Belediye stratejik planlarındaki gelir kırımları, Belediye vergi gelirleri	İl ve İlçe
17.2.1. Ekonomik İşbirliği ve Kalkınma Örgütü (OECD) Kalkınma Yardımı Komitesi donörlerinin gayri safi milli hasılasının (GSMH) bir oranı olarak toplam ve en az gelişmiş ülkelere net resmi kalkınma yardımı	Belediye bütçeleri	İl ve İlçe
17.3.1. Toplam yurt içi bütçenin bir oranı olarak doğrudan yabancı yatırımlar (DYY), resmi kalkınma yardımı ve Güney-Güney İşbirliği	Veri Yok / Kapsam Dışı	
17.3.2. Toplam GSYH'nın bir oranı olarak (ABD Doları cinsinden) havale hacmi	Veri Yok / Kapsam Dışı	
17.4.1. Mal ve hizmet ihracatının bir oranı olarak borç servisi	Belediye borç servisi hesaplaması bütçe detayı	İl ve İlçe
17.5.1. En az gelişmiş ülkeler için yatırım promosyonu rejimlerini benimseyen ve uygulayan ülke sayısı	Veri Yok / Kapsam Dışı	
17.6.1. İşbirliği türüne göre ülkeler arasındaki bilim ve / veya teknoloji işbirliği anlaşmaları ve programlarının sayısı	Belediyelerin uluslararası, bölgesel işbirliği projeleri sayısı	İl ve İlçe
17.6.2. Hıza göre 100 kişiye düşen sabit internet genişbant abonelikleri	BTK, Telekom şirketleri verileri	İl
17.7.1. Çevreye duyarlı teknolojilerin geliştirilmesi, transferi, yayılması ve yayılmasını teşvik eden gelişmekte olan ülkeler için onaylanmış toplam fon tutarı	Veri Yok / Kapsam Dışı	
17.8.1. İnternet kullanan bireylerin oranı	BTK verileri	İl
17.9.1. Gelişmekte olan ülkelere sözü verilen mali ve teknik yardımın (Kuzey-Güney, Güney-Güney ve üçlü işbirliği aracılığıyla içeren) dolar değeri	Veri Yok / Kapsam Dışı	
17.10.1. Dünya çapında ağırlıklı tarife- ortalama	Veri Yok / Kapsam Dışı	
17.11.1. Gelişmekte olan ülkelerin ve en az gelişmiş ülkelerin küresel ihracat payı	TÜİK, TİM ihracat verileri	İl
17.12.1. Gelişmekte olan ülkeler, en az gelişmiş ülkeler ve gelişmekte olan küçük ada devletlerine göre karşılaşılan ortalama tarifeler	Veri Yok / Kapsam Dışı	
17.13.1. Makroekonomik gösterge tablosu	Belediye bütçe performansı, gelir/gider dengesi hesaplamaları	İl ve İlçe
17.14.1. Sürdürülebilir kalkınma politika tutarlılığını geliştirmek için yerinde mekanizmaları olan ülkelerin sayısı	Veri Yok / Kapsam Dışı	
17.15.1. Kalkınma işbirliği sağlayıcıları tarafından ülkenin sahip olduğu sonuç çerçeveleri ve planlama araçlarının kullanımı kapsamı	Veri Yok / Kapsam Dışı	
17.16.1. Sürdürülebilir kalkınma hedeflerine ulaşılmasını destekleyen çok paydaşlı geliştirme etkinliği izleme çerçevelerinde, ilerleme rapor eden ülkelerin sayısı	Veri Yok / Kapsam Dışı	
17.17.1. Kamu-özel ve sivil toplum ortaklıklarına taahhüt edilen Amerika Birleşik Devletleri doları miktarı	Veri Yok / Kapsam Dışı	
17.18.1. Resmi İstatistik Temel İlkeleri doğrultusunda hedefe uygun tam ayrıştırma ile ulusal düzeyde üretilen sürdürülebilir kalkınma göstergelerinin oranı	Yerel yönetim faaliyet raporlarında ve stratejik planlardaki veri zenginliği	İl ve İlçe
17.18.2. Resmi İstatistik Temel İlkeleri ile uyumlu ulusal istatistik mevzuatına sahip ülkelerin sayısı	Veri Yok / Kapsam Dışı	
17.18.3. Finansman kaynağına göre tamamen finanse edilen ve uygulanan bir ulusal istatistik planı olan ülkelerin sayısı	Veri Yok / Kapsam Dışı	
17.19.1. Gelişmekte olan ülkelere istatistiksel kapasiteyi güçlendirmek için tahsis edilen mevcut tüm kaynakların dolar değeri	Veri Yok / Kapsam Dışı	
17.19.2. (a) Son 10 yıl içinde yürütülen en az bir nüfus ve konut nüfus sayımı yapan; ve (b) %100 doğum kaydı ve % 80 ölüm kaydı elde edilen ülkelerin oranı	Veri Yok / Kapsam Dışı	

SKA 17, uygulama araçlarını güçlendirmek ve sürdürülebilir kalkınma için küresel ortaklığı canlandırmak ile ilgilidir. Bu amaç ile ilgili 25 gösterge bulunmaktadır, bu göstergelerden 10'u yerel yönetimler ile ilgili hedeflere yönelik göstergelerdir. İl ve ilçe düzeyinde Gösterge 17.1.2. için Belediye stratejik planlarındaki gelir kısımları ve Belediye vergi gelirleri, 17.2.1. için Belediye bütçeleri, 17.4.1. için Belediye borç servisi hesaplaması bütçe detayı, 17.6.1. için Belediyelerin uluslararası, bölgesel işbirliği projeleri sayısı, 17.7.3. için Belediye bütçe performansı, gelir/gider dengesi hesaplamaları, 17.13.1 için Belediye bütçe performansı, gelir/gider dengesi hesaplamaları ile; 17.18.1. için de Yerel yönetim faaliyet raporlarındaki ve stratejik planlardaki veri zenginliği değerlendirilerek oluşturulacak Belediye verileri alternatif veri kaynağı olarak ele alınmıştır.

İl düzeyinde 17.1.1. için vergi istatistikleri, 17.6.2. için BTK ve Telekom şirketleri verileri, 17.8.1. için BTK verileri, 17.11.1. için TÜİK, TİM İhracat verileri veri kaynağı olarak öngörülmüştür. Diğer 15 gösterge ile ilgili veri üretilmemekte veya ülke düzeyinde gösterge olmaları nedeni ile il ve ilçe düzeyinde veri kaynağı bulunmamaktadır.

© 2019 İNGEV – Tüm hakları saklıdır.

Bu rapor ve içerikleri ile ilgili tek hak sahibi İNGEV'dir. Bu raporda bahsi geçen veya bu rapordan kaynaklanacak, İNGEV ticari markaları, teknolojileri, metodolojileri, analizleri ve uzmanlıkları ile ilgili her türlü telif hakları ve diğer haklar sınırlama olmaksızın İNGEV'e aittir. Bu raporun gönderildiği kişi bunu gizli tutmak ve herhangi bir üçüncü kişi ile tamamını veya bir kısmını İNGEV'in yazılı oluru olmadan paylaşmama sorumluluğunu üstlenmiş olur. Raporu alan kişi bu raporu kendi veya bağlı olduğu kuruluşunun ihtiyaçları doğrultusunda ve İNGEV'in raporladığı hizmetleri değerlendirme amaçlı kullanacağı sorumluluğunu üstlenmiş olur. Bahsi geçen amaçlar dışında kullanıma izin verilmez.